

80.537

J. M.
4/21

FOLYÓIRAT

A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS

ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.

A MAGYARORSZÁGI KIRÁLYI KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE.

Szerkeszti Dr. Charmant Oszkár, fumei kir. közjegyző.

KIADJA A MAGYARORSZÁGI KIRÁLYI KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Előfizetési ár: egész évre 5 frt, fél évre 3 frt.	Megjelenik havonként egyszer.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Fiume, Riva Szápáry 8.
--	----------------------------------	--

TARTALOM: Közgyűléseink. — A házassági szerződések gyámhatósági jóváhagyásáról. — A közjegyzői helyettesi intézmény megsemmisítése. — A végrendeletek kihirdetéséről. — Nyílt kérdés. — Vegyesek.

KÖZGYŰLÉSEINK.

Utolsó közgyűlésünk elé két közérdekű fontos indítvány került. Az egyiket a szombathelyi kamara terjesztette a közgyűlés elé, a másikat a zilahi közjegyző-kartársunk. Mindakettőt közöltük e folyóirat megelőző füzetében, nem szükséges tehát tárgyu-
kat újból részletesen ösmertetnünk. Csak a két jelző miatt, amit épen használtunk és szemben azzal a könnyűvérű elbánással, amiben a közgyűlés mind a két indítványt részesítette, tartjuk szükségesnek, mielőtt meg nem érdemelt sorsukkal foglalkoznánk, kiemelni röviden azt, amit mi bennök az érintett jelzőkre érde-
mesnek látunk — főképp az indítványok elsejében — s ami miatt a közgyűlésnek erre a két indítványra vonatkozó határozatát, úgy tartjuk, nem lehet szó nélkül hagynunk.

Az egyik indítvány az igazságügyi ministeriumnak a szombat-
helyi kamarához intézett 26,780/96. számú leiratának ötletéből, a kiskorúak házassági szerződéseinek ösmeretes, sokszor megvit-
tatott kérdésével és ehhez képest a közjegyzőnek az 1874: XXXV.
t.-cikk 69. szakaszából folyó kötelezettségeivel foglalkozik. A kérdést, mely különben is több mint akadémikus jelentőségű,
a ministeriumnak tartalma és hangja szerint egyaránt meglepő
leírata intézményünk elvi kérdésévé növeszti s ilyen gyanánt is
terjesztette azt a közgyűlés elé a szombathelyi kamara. Tulajdon-
képen két kérdéstről van szó. Köthet-e kiskorú érvényesen házassági szerződést saját személyében, tehát törvényes képviselőjének

közbenjötté nélkül? Ez volna az egyik, és a másik: megkíván-
tató-e törvény szerint (érvényesség okából?) a kiskorú által kötött
szerződés gyámhatósági jóváhagyása? Mely utóbbiba aztán még
bele csimpaszkodik egy harmadik, hogy t. i. ha igen, akkor kinek
a köteleessége a gyámhatósági jóváhagyás kieszközlése körül
eljárni?

A közjegyzőre mi kötelesség háramol, mi nem, ha ilyen szer-
ződéssel dolga akad, az egészen attól függ, minő értelemben lesz-
nek az imént felvetett kérdések megoldva.

Az első a kiskorúak cselekvőképességének kérdése. Az 1877.
XX. t.-cikk háromszázhat szakaszával, melynek fele is elegendő
lett volna arra, hogy magánjogunknak ezt a fontos részét, egyikét
azoknak, melyekkel régi forrásaink a legbővebben foglalkoznak,
alaposan rendezze, ezen feladat mellett kényelmesen elsiklott, e
helyett 7-ik szakaszában «a fennálló jogszabályokat, amennyiben
a jelen törvény változást nem állapít meg» (ösmeretes recipe)
érvényben hagyta, eredményében, anyagi és alaki szabályainak
rendszerütlen keverékével az avult intézmények és modern viszo-
nyok között ingadozó jogállapotot még zavarosabbá tette. Annyi
azonban kételyen felül áll, nem is tudnók, hogy valaha vitás lett
volna, miszerint a törvényes kort elért kiskorúak cselekvőképes-
ségét a magyar jog elvben elismeri. Axiomába foglalva, úgy hisz-
szük, helyesen fejezte ki e részben a magyar jog szellemét Her-
czegh: hogy a kiskorúak helyzetüket gyámi jóváhagyás nélkül is
javíthatják, de nem rosszabbíthatják.

Szabályúl állván pedig a cselekvőképesség, következik, hogy
az csak ott és annyiban tekinthető korlátozottnak, amennyiben
és ahol a törvény korlátokat állít föl, hogy ezek a korlátozások
mindig szoros értelmezésben részesítendők, hogy csak kifogás
alakjában érvényesíthetők; hogy ameddig kifogásolva, illetve
érvénytelenítve nem lett, a kiskorú szerződése érvényesnek tekin-
tendő. Tehát nem önmagukban semmisek a törvényes kiskorúak
jogcselekvényei (bár esetleg a törvényes korlátokba ütközne-
nek is), mint önmagukban semmisek a törvényes koron aluliaké. Ennyi
az, amiből, úgy hiszszük, e kérdés megítélésénél kiindulnunk kell.
Az volna ezek után tisztázandó, felállít-e a magyar jog korlátokat
a kiskorúak cselekvőképességére nézve specziálisan a házassági
szerződések szempontjából?

Régebbi jogunk értelmében a házassági szerződések nem

estek különös megítélés alá. Az általános szabály uralkodott raj-
tuk is. Vagyis az volt a kérdés, visszterhes volt-e a kiskorúra
nézve a házassági szerződés, vagy nem. Ha a kiskorú «helyzetét
nem rosszabbította» házassági szerződésével, ha csak jogokat szer-
zett anélkül, hogy a maga részéről jogokat feladott volna, szerző-
dése atyja vagy gyámja közbenjárása nélkül is feltétlenül érvé-
nyes volt. Ujabb jogunk, jelesen az 1877: XX. t.-cikk, ezen
a jogállapoton némileg változtatott és pedig megszorító érte-
lemben.

Különbséget tevé a gyámság és az atyai hatalom alatt álló
kiskorúak között, az előbbiekre nézve a 113. §. 5. pontjában elő-
írja, hogy a «gyám köteles a gyámhatóság jóváhagyását kikérni
... a házassági szerződésre nézve minden esetben» és hozzá-
teszi a 114. §-ban, hogy «a gyámhatósági jóváhagyás nélkül kötött
jogügylet érvénytelen.» Evvel ugyan nincs még kimondva, hogy
a kiskorú saját személyében nem járhat el a szerződés megköté-
sénél, a mi főképen az ügyletet fölvevő közjegyzőre nézve egy
cseppet sem közömbös kérdés, de meg van állapítva a gyámság
alatt levő kiskorú cselekvőképességének hiánya a házassági szer-
ződések szempontjából. Vajjon minden házassági szerződés szem-
pontjából-e? olyan házassági szerződésre nézve is korlátozva volna
a gyámság alatt álló kiskorúnak cselekvőképessége, mely által
«helyzetét javítja», mely reá nézve nem visszterhes, melyet a kis-
korúak cselekvőképességére vonatkozó általános elvek szerint
(vagy specziális dispositiók szerint, minőkre alább áttérünk) érvé-
nyesen a saját képessége teljéből is megköthetne? Ennyire ter-
mészetesen a megszorítás nem megy; képtelenség volna felten-
nünk, hogy a 113. §. 5. pontja pár szegény szavának a törvény-
hozó oly széles jelentőséget kívánt tulajdonítani, mely a cselekvő-
képesség összes megnyilatkozásait átfogná és magánjogunk
alapvető elveit helyezné hatályon kívül. Már az ilyen nagy hord-
erejű intézkedésnek jelentősebb mezben kellene fellépnie, nem
egy hosszú szakasz közepébe ékelve, idegen jogeszmék szomszéd-
ságában, igazán logikus összefüggés nélkül egy csak külsőleg
rokon eset sarkára biggyesztve. A «minden egyes eset» alatt csak
épen azon 5. pont látókörébe eső eseteket érthetjük. Igaz, hogy
vonatkozásuk így is túlságosan általánosítható. Minden egyes
esetben, vagyis akár túlhaladták a kiskorúak a 18, illetve 16 évet,
akár nem, akár egyetértésben vannak törvényes képviselőjükkel,

akár nem; ez több, mint amennyit a törvényhozó kétségkívül mondani akar; hozzáteendő, minden esetben (tekintet nélkül a korra s a törvényes képviselő egyetértésére), melyben a kiskorú cselekvőképessége különben is korlátolt. Míg, ha a kiskorúnak cselekvőképessége az általános jogelvek szerint nincs korlátolva, minden a régiben marad. A rendelkezés értelme ezek szerint az, hogy mindazok a házassági szerződések, melyekre nézve különben «a fennálló jogszabályok értelmében» a kiskorúnak cselekvőképessége korlátolva volna, amennyiben gyámság alatt álló kiskorú kötötte, gyámhatósági jóváhagyás alá terjesztendők, *különben érvénytelenek* (114. §.). Az újítás pedig, amit ez a rendelkezés addigi jogunkhoz képest behoz, — eltekintve a gyámhatósági felügyeletre vonatkozó szempontoktól — azon fordul meg, hogy az addigi jogállapot szerint az ilyen szerződés nem eo ipso érvénytelen, hanem csak érvényteleníthető volt kifogásolás esetében. Nem tagadható, hogy a 113. §. 5. pontjának szerkezete nem épen szerencsés; felületes az és úgy a törvényhozói körületeknek, mint a szabatos kifejezésmódnak, de még a jogászias logikának is híján van. Már az, hogy két, jogilag annyira különböző tárgy, mint a házasság és a házassági szerződés, egy fiókba van dobva, öreg hiba. E két jogi tény közt egészen külső, teljesen esetleges a vonatkozás; hasonlóan együtt lehetne intézni a házassági kelenye vételét is, hogy mennyiben köti az a kiskorút stb. Továbbá a jogi mozzanatok, melyek szálain ezt a két, egymástól jogi természetű szerint teljesen elütő tény az 5. pont egymással összeköti, vagyis a kiskorúak korának és a törvényes képviselő egyetértésének két mozzanata, csupán a házasságkötés dolgában lényeges jogi mozzanat, míg a házassági szerződés dolgában ez a két mozzanat magánjogunk értelmében lényegtelen.

A házassági szerződések szempontjából magánjogunk a 18., illetve a 16. évről, mint differenciáló korhatárról, mit sem tud, a törvényes képviselővel való egyetértésről, mint lényegtevő feltételről szintén nem. Mert ott is, a hol a képviselő közbenjárása lényeges dolog, a lényeg tisztán a formális mozzanaton, a hiányos cselekvőképesség kiegészítésén nyugszik, nem az anyagi akarat-egyformaságon; ez utóbbi közömbös, kijelentése nem is kívántatik, sőt hiányozhatik is. Már ez a szerkesztési mód is kizárja a föltevést, hogy a törvényhozónak intentiója oda irányult volna, hogy a 113. §. 5. pontja néhány szavával a gyámság alatt álló kiskorúak

cselekvőképességére vonatkozó összes addig fennállott jogszabályokat sutba dobja.

A mi az atyai hatalom alatt álló kiskorúak cselekvő képességét illeti, ezekre vonatkozólag hiányzik az 1877: XX. t.-cikkből a gyámság alatt állókéhoz hasonló megszorítás. Hiányzik jelesen az atyai hatalom alatt álló kiskorúakra vonatkozólag a 114. szakaszéhoz hasonló intézkedés. Miért is a gyámhatóság közbenjötté nélkül megessett jogcselekvények, ha a kiskorú atyai hatalom alatt áll, nem eo ipso érvénytelenek, hanem csak érvényteleníthetők. Mikor és mennyiben érvényteleníthetők, arra nézve a törvény 7. szakasza felel meg, mely egyszerűen a fennálló jogszabályokra utal. A 20. szakasz, mely felsorolja azokat az eseteket, melyekben az atya kiskorú gyermeke jogcselekvényeire nézve kikérni köteles a gyámhatóság jóváhagyását, miután a 114. szakaszhoz hasonló sanctiója nincs, pusztán felügyeleti szabályzatnak természetével bír. Nincs evvel az mondva, hogy a 20. szakasz alá foglalt esetek egyikében sem volna a kiskorú cselekvőképessége korlátozva. Ezen eseteknek majdnem mindegyikében hiányzik a kiskorúnak cselekvőképessége, de nem a 20. szakasz ereje folytán, hanem a fennálló s az 1877: XX. t.-cikk keretén kívül álló jogszabályok értelmében.

Véletlennek sem tekinthető a törvénynek szóban forgó megkülönböztetése, mert a 26. szakasz kifejezetten felemlíti azokat a határozmányokat, melyek — bár a gyámság fejezete alatt következnek — mégis az atyai képviseletre is megfelelően alkalmazandók, az V. fejezet 5. cikkelyét azonban s evvel a 114. szakaszt ez a hivatkozás kikerüli.

Egy szóval, a kiskorúak cselekvőképességére nézve az 1877: XX. t.-cikk egy szerteágazást teremtett. Az atyai hatalom alatt álló kiskorúak cselekvőképességét a régiben hagyta, a gyámság alatt álló kiskorúak cselekvőképességét pedig megszorította, amennyiben a különben fenntartott régi jogállapot mellett egy hosszú sor jogcselekvényre kimondotta a semmisséget, hacsak gyámhatósági jóváhagyás által ki nem egészítettnek.

Az atyai hatalom alatt álló kiskorúak jogcselekményeinél is előírta ugyan az eseteket, melyekben a gyámhatóság jóváhagyása kikérendő, de nem a kiskorú cselekvőképességének, hanem a gyámhatósági felügyeletnek szempontjából. Ha a gyámhatósági jóváhagyás ki nem kéretik, vagy meg nem adatik, az a kiskorú

jogcselekvényének jogi természetén mit sem változtat. Ha az a fennálló jogszabályok értelmében érvényes volt, az marad, daczára a hiányzó jóváhagyásnak; ha pedig érvénytelen volt, úgy a hiányzó jóváhagyás daczára sem támad annak a jogcselekménynek más gyöngéje, mint a kifogásoltathatás, melynek a bíró helyt fog adni, de nem azért, mert a jóváhagyás, hanem azért, mert a cselekvőképesség hiányzott. Holott a gyámság alatt álló kiskorúak jogcselekményeinél a bíró először azt fogja nézni, nem tartoznak-e a 113. szakasz kalapja alá; ha igen, akkor hivatalból nyilvánítja semmiseknek, anélkül, hogy valamely fél kifogását bevéárná, sőt szemben avval a féllel is, a ki azt a jogcselekményt nem megdönteni, hanem érvényesíteni igyekszik; míg ha a kérdéses jogcselekményre nem lehet ráhúzni a 113. §. takaróját, a bíró szerepe ugyanaz, mint az atyai hatalom alatt álló kiskorúak jogcselekményeivel szemben, aminthogy a jogszabályok is közösek ebben az esetben, t. i. a régiék, melyek megmaradtak.

Jelen esetben azonban a cselekvőképesség tana csak a házassági szerződésekre való vonatkozásában érdekel. Ezekre nézve pedig nemcsak az érintett kettéágazás tartandó szem előtt, melynél fogja az atyai hatalom alatt álló kiskorúak házassági szerződéseinek a cselekvőképesség esetleges hiánya nem semmisségi mozzanat, hanem figyelmet érdemel az a körülmény is, hogy a 20. szakasz értelmében felügyeleti szempontból gyámhatósági jóváhagyást igénylő jogcselekmények, illetve szerződések között a házassági szerződések felemlítve nincsenek. Úgy áll tehát voltaképen a házassági szerződések dolga, hogy az atyai hatalom alatt álló kiskorúak házassági szerződéseiben a cselekvőképesség, vagyis az a kérdés, hogy a kiskorú a szerződést atyja közbenjárása nélkül is teljes érvénnyel megkötheti, magánjogunk általános szabályai szerint ítélendő meg. Az 1877: XX. t.-cikk e pontban nem tett változást addig érvényben volt jogunkon. Ha ez utóbbinak értelmében a kiskorú megkötheti a szerződést saját képessége teljéből, úgy az a szerződés még az atya közbenjárását sem igényli ahhoz, hogy teljes érvényű és kifogásolhatlan legyen; ha nem, akkor az a szerződés az atya hozzájárulásával teljes érvényűvé válik és gyámhatósági jóváhagyást semmi esetben nem igényel sem érvényesség miatt, sem a gyámhatósági felügyelet szempontjából.

A gyámság alatt álló kiskorúak házassági szerződése azon-

ban gyámhatósági jóváhagyást igényelnek mindazokban az esetekben, melyekben az 1877: XX. t.-cikk 7. §-ával érvényben hagyott jogszabályok értelmében a kiskorú teljes cselekvőképességgel nem bír. Ezekben az esetekben a gyámhatósági jóváhagyás az idézett törvény 113. §. 5. p. és 114. §-a folytán érvényességi feltétel és ha be nem következik, a szerződés semmisségét vonja maga után. Bár a törvényben nincs kifejezve, de a gyámhatósági intézmény szabályaiból következik, hogy az ilyen szerződések a kiskorú által a gyám közbenjöttével kötendőek. Hogy ez utóbbi mozzanat mennyiben befolyásolja az érvényességet, arra itt ki nem terjeszkedhetünk. Azok a házassági szerződések azonban, melyek tartalmuk szerint a fentérintett cselekvőképesség körét át nem lépik, érvényesen köthetőek gyámság alatt álló kiskorúak által is és pedig hasonlatosan az atyai hatalom alatt állókhoz, a gyám közbenjötté és a gyámhatóság jóváhagyása nélkül is.

Azt hiszszük ezek után, nem tévedünk, ha a házassági szerződések szempontjából csupán egy specziális korlátozást tudjuk a kiskorúak cselekvőképességének, t. i. a gyámi hatalom alatt álló kiskorúakét az épen előadott értelemben. Ettől az egy kivételtől eltekintve, a kiskorúak cselekvőképessége házassági szerződések dolgában ugyanazon megítélés alá esik, mint egyebekben; a cselekvőképességre általában fennálló jogszabályok vonandók kérdőre minden egyes konkrét házassági szerződési esetben is.

Már érintettük, hogy ez alapon mindazok a házassági szerződések teljes jogképességgel és feltétlen érvénnyel megköthetőek a kiskorú által, egymagában, atyja és gyámja közbenjötté nélkül és még inkább gyámhatósági jóváhagyás nélkül is, melyeknek tartalma szerint a kiskorú jogokat szerez, de fel nem ad. Nagyon bele kellene mennünk a házassági szerződések jogi természetének taglalásába, ha ezen az alapon a megköthető és meg nem köthető házassági szerződések valamelyes sorozatát vagy rendszerét akar-nók összeállítani. Példakép említjük csak, hogy ezen az alapon feltétlenül érvényes az olyan szerződés, mely csak a nagykorú vőlegény által a kiskorú menyasszony javára megállapított hitbér kikötését tartalmazza. Épen oly érvényes a vagyon-különbzési rendszerben való megállapodás; valamint a nagykorú menyasszony (pl. 18 éves özvegy) által hozott hozomány megállapítása, mihelyt az kiskorú vőlegénynek nem adatik kezelés alá, stb.

De a «fennálló jogszabályok» evvel az egy elvvel nincsenek

is kimerítve. Maga az 1877: XX. t.-czikk 3. szakaszában azt rendel, hogy «kiskorúak, kik éltük 14. évét betöltötték, arról, amit szolgálatuk és munkájuk által szereznek, szabadon rendelkezhetnek, ha fenntartásukról maguk gondoskodnak.» Az ilyen kiskorúak tehát keresményük tekintetében, illetve annak erejéig cselekvő képességükben korlátozva nincsenek, ennél fogva visszaterhes ügyleteket is köthetnek teljes érvényességgel. Ebből az az érdekes következmény folyik, hogy a házassági szerződés minden kikötése, bár visszaterhes legyen is, érvényben áll, mihielyt a keresmény határai között marad, illetve arra lesz vonatkoztatva. A kiskorú vőlegény érvényesen ígérhet hitbért, mihielyt keresményéből ígéri; érvényesen fogadhat kezelése alá hozományt, mihielyt keresménye korlátai között a hozományra nézve vállalt kötelezettségeknek megtud felelni; a kiskorú menyasszony érvényesen adhatja keresményéből álló hozományát vőlegénye kezelésébe, stb. Nemcsak, hanem érvényes eo ipso a házassági szerződésnek közszerzeményben való megállapodása minden esetben, hacsak a szerződés a szerzemény fogalmát a keresmény határain túl nem terjeszti, mert, ha a kiskorú szabadon rendelkezhetik kiskorúsága alatti keresetéről, méginkább teheti azt későbbi, nagykorúsága alatti keresete tekintetében.

Tudvalevő azonfelül a kiskorúak végrendelkezési képessége. Ez ugyan involválja a kiskorúnak mindennemű halálesetre szóló intézkedéshez való képességét, de még nem azonos értelmű az örökségi szerződések megkötésére való képességgel. Mikor a törvény megadja a kiskorúnak a halálesetre szóló intézkedés képességét, nagyon azért teszi, mert az ilyen egyoldalú intézkedés bár mikor visszavonható. Jogfeladásnak a halálesetre szóló intézkedés tehát nem tekinthető, hacsak nem a halál utáni időre nézvést; de már ezen időben a végintézkedőt illető jogokról alig lehet beszélni, védelemre szoruló érdekéről bizonyára nem. Az örökségi szerződéssel ellenben a kiskorú lemond végintézetének megmásíthatási jogáról, ami már erősen jogfeladás, illetve visszaterhes ügylet. A házassági szerződések rendszerint tartalmazzak halálesetre szóló intézkedéseket. Nem kételkedünk, hogy amennyiben ezek az intézkedések kölcsönösek, illetve a kiskorú szerződő részéről vissza nem vonhatók, érvényesen meg nem is köthetők általa. Az ilyen házassági szerződés tehát csak az atya közbenjöttével köthető meg, ha pedig gyám járt közbe, még azon-

felül gyámhatóságilag is jóváhagyandó. Ellenkezőleg az első esetben érvényteleníthető, a másodikban pedig semmis.

Érvényes azonban az olyan halálesetre szóló intézkedést tartalmazó házassági szerződés, mely a kiskorúra nézve nem kölcsönös, vagy melyben az intézkedésnek visszavonhatósága az ő részére határozottan megállapított s végre az olyan, melynek halálesetre szóló intézkedései bár kölcsönösen visszavonhatlanok, azonban a kiskorúnak szerzett vagyonát tárgyazzák. Ennél fogva a közszerzeményben való örökösödést szabadon állapíthatja meg házassági szerződésében minden kiskorú, anélkül, hogy ezért a szerződés az atya vagy gyám közbenjöttének híján érvényteleníthető lenne.

Ezekkel, azt hisszük, meg van adva a válasz a bemenetben feltett kérdésekre. *A kiskorú igenis köthet érvényes házassági szerződést a maga képessége teljéből atyja és gyámja közbenjötté nélkül is, mihielyt a szerződés tartalma szerint az imént tárgyalt törvényes határok között marad. Ezeken túl házassági szerződést érvényesen csak törvényes képviselőjének közbenjárásával köthet, amennyiben pedig gyámság alatt áll, az olyan házassági szerződés, melyet saját képessége teljéből érvényesen meg nem köthet, érvényéhez a gyámi közbenjáráson felül a gyámhatóság jóváhagyását is igényli.*

Alig szükség ezek után bővebben fejtegetnünk, hogy a gyámhatósági jóváhagyás kieszközlése körüli eljárás, már akár az 1877: XX. t.-czikk 20., akár annak 113. szakasza értelmében, vagyis akár a gyámhatósági felügyelet, akár érvényesség szempontjából írja azt elő a törvény, sohasem a közjegyzőnek, hanem csakis az illető atyának vagy gyámnak feladata.

A közjegyző feladatait a közjegyzői törvény 69. szakasza szabályozza és ki is meríti. Nem az 59. szakasz, mert ez az ügylet materialis törvényellenességének esetét tartja szem előtt (pl. köteles részből való kitagadás). A 69. szakasz értelmében a közjegyző a felek cselekvőképességét tartozik megvizsgálni. A cselekvőképesség híján azonban az okirat felvételét meg nem tagadhatja, ha «a felek mégis sürgetik az okirat felvételét». Azonban «a hiányról, illetve aggályról az okiratban említést tenni köteles».

Czél szerű, bölcs intézkedés mindenképen. A közjegyzőt nem teheti a törvény bírójává a felek jogainak. Nem is kívánatos az ebbeli felelősség. De igenis, igénybe veheti ahhoz, hogy a tör-

vényben járatlan feleket kitanítsa, megtámadható ügyletek létrejöttét lehetőleg megakadályozza.

Házassági szerződések esetében tehát a közjegyző, valahányszor a szerződés tartalma szerint a kiskorú azt a maga képességéből nem, hanem csak atyja vagy gyámja közbenjöttével kötheti meg érvényesen, első sorban a szerződés felvételét megtagadni fogja, ha a kiskorú atyja, vagy gyámja nélkül jelentkezik. Ez természetesen a kiskorú figyelmeztetését, kitanítását involválja. Kerülni akarjuk azonban a «figyelmeztetés» szót, melyet az 59. szakasz használ, a 69. pedig nem, mivel ez a szó a két, tárgyilag különböző szakasz összevetésére vezethet. Ha a kiskorú a közjegyző ellenére mégis saját személyében kívánja a szerződést megkötni, a közjegyző a szerződést fölveszi és a dolgot az okíratban megemlíti. Alig hihető azonban, hogy a közjegyző felvilágosításának fogamatja ne legyen. Tudva senki sem akar érvénytelen szerződést kötni. És ez az épen, amit a törvény elérni céloz.

Vajjon avval is köteles-e a közjegyző a 69. §. értelmében, hogy az atyát vagy gyámot az 1877: XX. t.-cikkből eredő feladatokra figyelmeztesse? In thesi semmiesetre sem. Kötelességeit mindenkinek magának kell tudni. Jelesen az atyát illetőleg, miután a gyámi törvény 20. szakaszának figyelmen kívül hagyása az ügylet érvényességét nem alterálja, a közjegyzőnek ilyenmő megterhelése egészen indokolatlan volna, még akkor is, ha az atya közbenjárásával kötött házassági szerződések gyámhatósági jóváhagyást igényelnének, amit a törvény elő nem ír.

Hanem ami a gyám közbenjöttével kötendő házassági szerződéseket illeti, ezekre nézve nem mernénk ab ovo elutasító nézetet vallani. Mert az ilyen szerződések, ha utóbb gyámhatóságilag jóvá nem hagyatnak, a gyámi törvény 114. szakasza értelmében semmisek.

Úgy látszik pedig, hogy a 69. szakasznak alapjában az az intentiója, hogy a közjegyző közbenjöttével az ügyletek érvényes létrejötte biztosíttassék, jelesen a cselekvőképesség híjából eredő megtámadhatósággal szemben, úgy mint az 59. szakasz hasonló szereppel az ügylet materiális törvényellenességéből eredő megtámadhatósággal szemben bir. Hisz az egész közjegyzői intézménynek ez a rendeltetése. Mikor az ilyen figyelmeztetés úgyis csak pár szavába kerül a közjegyzőnek, azt hisszük, joggal megkívánhatja a törvény, hogy a feleket a szerződés érvényességének még hátralevő feltételéről felvilágosítsa. A felek is megkívánhat-

ják ezt tőle, azért fordulnak hozzá. Meg is teszszük mindannyian közjegyzők, még ha nem is írja elő a törvény. Aki valaha ingatlan-vételt tett közjegyzői irodában, nem hisszük, hogy a közjegyző kiadta volna neki a hiteles kiadványt anélkül, hogy ne figyelmeztette volna a telekkönyvi átíratás szükségére, mihelyt csak gyaníthatta, hogy fele tájékozatlan ebben az irányban.

Mindazonáltal meg kell vallanunk, hogy, ha a törvényt szigorúan értelmezzük, a 69. szakaszból a közjegyzőnek ilyen kötelezettségét kiolvasni nem tudjuk. *Ez a szakasz a cselekvőképességnek azon hiányait tartja szem előtt, melyek az okírat érvényes felvételét, nem azokat, melyek az ügylet érvényes létrejöttét akadályozzák.* Azokra a mozzanatokra terjed ki e szakasz, melyekre kiterjed a közjegyző közbenjárása. Az ügylet azon mozzanatai, melyek az okíratfelvétel körén túl esnek, időben, helyben távol következnek, amint a közjegyző okíratfelvételi ténykedésének, úgy e szakasznak sem látszanak tárgyát képezni, mely e ténykedéseket, és csakis ezeket, szabályozza. Ismételjük azonban, hogy a közjegyzői hivatás természete és törvényes célzatai szempontjából hajlandók vagyunk a 69. szakasznak a legtágabb értelmezést adni s már akár e szakasz alapján, akár az érintett általános okokból a közjegyzőnek feladatává tenni, hogy a feleket az ügylet érvényességéhez kívántató azokról a feltételekről is felvilágosítsa, melyek az okírat-felvétel és így a saját közbenjárásának keretein kívül esnek. Alig szükséges azonban megjegyeznünk, hogy mikor ilyenmód nem a törvény világos rendelkezéséről, hanem annak csak egy kívánatos interpretációjáról beszélhetünk, a közjegyzőnek viselkedését, a ki a félnek a szóban forgó útbaigazítást meg nem adja, nem ítélni el avval a szigorral, mintha törvényes kötelességeinek megszegésében volna vétkes.

Az álláspont, amint az előadottaknál fogva az Igazságügyi Ministeriumnak 26,780/96. számú leiratával szemben magunk részéről elfoglalunk, a következő.

Mindenekelőtt, szerény nézetünk szerint, nem tartjuk kétségbevonhatónak az Igazságügyi Minister jogát, hogy hasonló leiratokkal a kamarákhoz figyelmeztetéseket intézzen, mikor egyes közjegyzők, vagy méginkább, mikor az egész közjegyzői kar által követett s tudomására kerülő valamely eljárást vagy gyakorlatot a törvénnyel ellenkezőnek tart. Evvel a minister legfőbb felügyeleti jogát gyakorolja. Nem volna tartalma ennek a jognak, ha

a Ministernek illetően figyelmeztetésekre vagy felhívásokra nem adna módot.

Más kérdés persze, mennyiben kötelezők az ilyen figyelmeztetések és felhívások a közjegyzői kamarákra, vagy egyes közjegyzőkre nézve. Ha a minister által kifogásolt tény vagy gyakorlat törvényellenes, úgy mindenesetre megfelelni tartozunk a minister felhívásának elsősorban azért, mert megfelelni tartozunk magának a törvénynek. De hogyha épen ez a pont kétes, ha a minister helytelennek tart egy gyakorlatot, melyet a közjegyzői kar a törvénnyel megegyezőnek vél, ha a kérdés azon fordul meg, melyikük magyarázza helyesen a törvényt, akkor egy igen érdekes és megoldásában fontos konfliktus elé kerülünk, mely megérdemli, hogy vele a legalaposabban és minden elfogultság nélkül foglalkozzunk. Egyrészt figyelembe veendő, hogy a közjegyzői kar szervezetileg nincsen beleillesztve az igazságügyi igazgatás keretébe, semmiféle hierarchicus viszonyban az igazgatás közegeivel nem áll, jelesen a minister igazgatási hatóságának alárendelve nincsen; hogy a közjegyzői karnak ez a független helyzete se nem véletlen, se nem átmeneti dolog, hanem következménye annak, hogy a közjegyzőségnek történelmileg fejlett autonóm szervezete azon jogszolgáltatási érdekek szempontjából is legmegfelelőbbnek mutatkozik, melyeknek ellátására hivatva van. Másrészt nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy épen azon feladatoknak természeténél fogva, melyeket a közjegyzőség a jogszolgáltatás keretében ellát és azon félig hivatalos jellegénél fogva, mely a közjegyzők kinevezésében jut kifejezésre, a legfőbb igazságügyi hatóság nem viselkedhet teljesen passive a közjegyzői karral szemben és nem mondhat le teljesen minden ingerenciáról, ha a karban olyan tüneteket észlel, melyek annak törvényes feladataival ellenkezésben állanak, működésének célravezető voltát veszélyeztetik. Van bizonyos különbség a közjegyzőségnek és ügyvédségnek autonómiája között azon viszony tekintetéből, melyben az államhatalommal állanak. Bár nem szenved kétséget, hogy a közjegyzői kar autonómiájának szintén teljesnek kell lennie s hogy a közjegyzői karnak mindenkor elsőrendű feladatát kell hogy képezze, miszerint törvényes autonómiáját sértetlen fenntartsa s meg ne engedje, hogy a végrehajtó hatalom — mely mint minden hatalom, természeténél fogva expansiv törekvésű — túljárjon azon a határvonalon, a melyig a törvény ezt az autonómiát kiterjeszti.

Persze, hogy annak a határvonalnak megállapítása, a hol az igazságügyi igazgatás jogos ingerenciája megszűnik és a közjegyzőség resistentiája joggal kezdetét veheti, nem épen könnyű dolog, mikor maga a törvény azt a vonalat félreismerhetlenül meg nem jelöli. A felügyeleti jog, miután tárgyát a törvény meg nem határozza, bizonytalan határvonal, akár a levegőben volna húzva. Mindenesetre jól teszi karunk, ha a szóban forgóhoz hasonló ministeri felhívások esetében nagyon gondosan összeveti a törvényt és saját gyakorlatát.

A házassági szerződések dolgát tárgyzó 26,780/96. számú ministeri leírat számunkra, kik a kifogásolt esetet részleteiben nem ösmerjük, kissé nehézzé teszi az ilyen összevetést.

Mit kifogásol a ministeri leírat br. Clauer kartársunk eljárásán és a szombathelyi kamara evvel egyező gyakorlatán?

Azt, hogy «a feleket az 1874. XXXV. t.-cz. 69. §-ának megfelelőleg nem figyelmeztette arra, hogy szerződésük érvényességéhez az 1877: XX. t.-cz. 113. §-ának ötödik pontja értelmében a gyámhatóság jóváhagyása szükséges».

Szétválasztjuk egyelőre a figyelmeztetés kötelezettségét és a szerződés érvényességének kérdését.

Köteles-e a közjegyző törvényünk 69. szakasza értelmében illetően figyelmeztetést intézni a félhez? Már fentebb tárgyaltuk e kérdést. A 69. szakasz semminemű «figyelmeztetési» kötelezettségről nem beszél. A ministeri leírat ez okból legalább is a jogászai szabatoságot nélkülözi. Nem akarjuk természetesen föltenni a «figyelmeztetés» szó használata révén, hogy a leírat az 59. és 69. szakaszokat felcseréli, vagy azonos tárgyúaknak veszi. A ministerium épen oly jól tudja, mint mi, hogy ez a két szakasz két különböző dolgról tárgyal. Implicite azonban a 69. szakaszban, mint már érintők, benne van, hogy a felek a közjegyzőnek ott előírt viselkedése folytán cselekvőképességük valamely hiányára figyelmezzé lesznek. De hát a 60. szakasz a cselekvőképességnek azon hiányaira tekint-e, melyek utólagos gyámhatósági jóváhagyás által lesznek kipótolva? Ugyancsak fentebb belemertünk ebbe a kérdésbe. Annyi bizonyára kétségtelen, hogy ezt a 69. szakaszból egyenesen következtetni nem lehet. Inkább az ellenkezőt lehet abból következtetni. Belemagyarázni azonban megengedjük, hogy lehet ezt az intentiót, segélyül véve a közjegyzői működés általános maximáit és a 69. szakaszt a szoros grammatikai és logikai magya-

rázat szabta határokon messze túlterjesztve. Csakhogy jogos dolog-e a ministerium részéről ilyen alapon egy közjegyző ellenkező eljárását helytelennek stigmatizálni? Azt hisszük, nem. Legalább is elvárható lett volna, hogy a ministeri leirat, ha már ilyen törvénymagyarázat talajára áll, álláspontját kellőleg megokolja. Így, sajnálatunkra, azt kell látnunk, hogy a leirat, valamint a szabatossgot, úgy a jogászi alaposságot is nélkülözi. Így aztán nem csoda, hogy az se felvilágosítólag, se meggyőzőleg nem hat, és azok, kikhez intézve van, ellenkezéssel fogadják.

Hasonló eredményre jutunk, mikor a ministeri leiratnak a szerződés érvényessége pontjában tett kijelentéseit olvassuk.

A szerződés érvényességének kérdése, illetve az a kérdés, hogy a kiskorú Schwab Mária szerződése az 1877: XX. t.-czikk 114. §-ának jogkövetkezményei miatt gyámhatósági jóváhagyást igényelt-e, vagy nem, épen a ministeri leirat szempontjából igen fontos, mert csak erre a körülményre alapítható, ha egyáltalán megalapítható — a leiratnak a közjegyzői törvény 69. szakaszából levezetett követelménye. Elvárható lett volna tehát, hogy a leirat arra a pontra különös súlyt fog fektetni s a gyámhatósági jóváhagyás törvényes szükségességét, a szerződésnek e jóváhagyás nélkül érvénytelen voltát találóan és alaposan beigazolni fogja.

Mivel igazolja azonban a leirat a gyámhatósági jóváhagyás illetén szükséges voltát? Szükséges voltát érvényességi okból, mert a gyámhatósági felügyelet okából előírt jóváhagyást a legnagyobb erőszakkal sem lehet a közjegyzői törvény 69. szakasza alá szorítani? Igazolja kizárólag az 1877: XX. t.-czikk 113. szakaszának 5. pontjára való hivatkozással, illetve annak erősítgetésével, hogy a kiskorúak házassági szerződése minden egyes esetben gyámhatósági jóváhagyást igényelnek, «tehát abban az esetben is, ha a kiskorú életének 18., illetve 16. évét már betöltötte, a gyám, szülők, illetve rokonok és a kiskorú között pedig egyetértés jött létre».

De ez a törvényhely egymagában még nem elegendő annak megállapítására, hogy valamely szerződés érvényesség okából gyámhatósági jóváhagyást igényel-e vagy sem. Már fentebb rámutattunk, hogy ez a törvényhely (kapcsolatban a 114. szakasszal) a kiskorúak cselekvőképessége szempontjából nem hozott egyéb újítást magánjogunkba, mint hogy a gyámság alatt állók addig megtámadható ügyleteit érvénytelen ügyletekké minősítette; rámutattunk a «minden egyes esetben» szavaknak egészen

esetleges szerepére, valamint az 5. pontban előforduló kettős megkülönböztetésnek a házassági szerződésekre nézve jelentőség nélküli voltára, mivelhogy a 18 és 16 éves korhatár és a törvényes képviselő meg a rokonok egyetértése vagy egyet nem értése a házassági jog szférájába tartozó criteriumok, aminthogy félreismertlenül személyjogi természetűek; míg a házassági szerződések a kötelmi jog terére tartozók, melyen azoknak a criteriumoknak nincsen keresni valójuk; rámutattunk, hogy a házassági szerződéssel csak a szakasz pongyola, jogásziatlan szerkezete folytán kerültek esetleges vonatkozásba, melynek semmi belső indokoltsága nincs s melyet csak a kérdéses törvényhely s az abba szorított joganyag félreértésével lehet jogdeductiókra felhasználni. Ennélfogva annak igazolásául, hogy valamely kiskorú által kötött házassági szerződés gyámhatósági jóváhagyást igényel-e vagy nem, a 113. szakasz 5. pontjában foglalt distinctióra, mely a szerződések érvényességére teljesen irrelevans, hivatkozni nem lehet.

Hanem elő kell adni az érvényesség szempontjából lényeges mozzanatokat, azaz, hogy a szóban forgó szerződés visszterhes-e vagy nem, szerzeményi vagyont tárgyal-e vagy nem s miután az atyai hatalom alatt állóknak az atya közbenjárásával kötött szerződései még akkor sem igényelnek gyámhatósági jóváhagyást, ha a szerződés visszterhes, vagy nem szerzeményi vagyont tárgyal, azt is, vajjon a kiskorú gyámság alatt áll-e, vagy nem.

Hiszen lehet, hogy a ministeri leirat azért szorítkozott a 113. §. 5. pontjával való argumentációra, mert (nem tudjuk különben, csak felteszszük) a szombathelyi kamara 142/95. számú felterjesztésében a kifogásolt eljárást szintén csak erre a törvényhelyre támaszkodva törekedett igazolni. De már, azt hisszük, a kamara tévedése fel nem menthette volna a ministeriumot attól, hogy mikor magas helyzetének egész tekintélyével valamely jogfelfogást enuncziál, sőt ennek alapján egy autonom hatóság ellenkező felfogását helytelennek bélyegzi, kijelentését a legnagyobb alapossgal meg ne okolja s ítélete élének és argumentációja kifogástalan voltának annál kitünőbb példáját adja, minél inkább szükségesnek hitte, hogy az a hatóság e példából okulást merítsen.

Így a leiratnak egyetlen, eltévesztett argumentációja egyrésről meg nem győz a ministerium felfogásának helyes voltáról, hogy t. i. csakugyan egy, gyámhatósági jóváhagyás híján érvénytelen szerződés esete forgott fenn, másrésről akaratlanul is bizal-

matlanságot gerjeszt azon törvényt magyarázat helyes volta iránt is, melyben a ministerium a közjegyzői törvény 69. szakaszát illetőleg concludál. Nemcsak, hanem miután a kiskorú Schwab Mária szerződésének pusztán lényegtelen körülményei lettek szóvá téve, még csak meg sem ismerhetjük a leíratból magát az esetet a végből, hogy megítélnők, vajjon anyagilag legalább indokolt volt-e a ministerium állásfoglalása.

Ha a kiskorú Schwab Mária gyámság alatt állt, szerződése visszterhes volt és nem csupán szerzeményét tárgyalta, akkor annak érvényéhez a gyámhatósági jóváhagyás okvetlen megkívántatott. Ebben az esetben materialiter a ministeri leíratnak igaza van, mindig avval a föntartással, amit a közjegyzői törvény 69. szakaszára vonatkozólag tettünk. Ellenkező esetben a leíratnak még materiális jogosultságát sem lehetne elismernünk.

*

Nem terjeszkedhetünk itt ki a házassági szerződések érvényessége tárgyában felmerülő többi kérdésekre, pl. a dr. Guttmann Lajos kartársunk által a megelőző füzetben szóvá tett kérdésre, joghatályossá válik-e a kiskorú szerződése per subsequens matrimonium, tekintve, hogy a házassági szerződések joghatálya rendszerint a tényleg bekövetkező házasság feltételéhez vannak kötve. Vagy hogy mennyiben vehető figyelembe a szerződések érvényessége szempontjából az a körülmény, hogy a szerződő fél a nagykorúságra kiható kötelezettségeket vállal benne. Magánjogunknak nincsenek ebben az irányban megállapodott szabályai s el kell várnunk, hogy további fejlődése magával hozza ezeknek a kérdéseknek is kielégítő tisztázását, mint pl. az új házassági törvény eltüntette azt az anomáliát, hogy némely kiskorúak (az atyai hatalom alatt álló katolikus és görög-keletiek) teljes cselekvőképességgel bírtak a házasság megkötéséhez, de csak korlátozottan a (visszterhes stb.) házassági szerződések megkötéséhez; testükről, lelkükről szabadon rendelkezhetek, garasaikról nem.

Hanem rá akarunk immár térni arra, a mi miatt voltaképpent fogtunk, t. i. utolsó közgyűlésünknek az eléje terjesztett indítványokkal szemben tanúsított magatartására.

Közgyűlésünk mind a két indítvány fölött napirendre tért avval az indokolással, hogy hatásköréhez nem tartoznak. Mi ezt a határozatot igen sajnálatosnak, meg nem okoltnak és intézményünkre hátrányosnak tartjuk.

A szombathelyi kamara indítványa oda irányult, hogy a közgyűlés «az esetet és kérdést megvitassa és véleményét a kamarával közölje».

A zilahi közjegyző-kartársunk pedig, kinek előterjesztése egy nagyon aktuális, mindannyiunk érdekét nagyon közélről érintő themával, a hagyatéktárgyalási díjak biztosításával foglalkozott, egy kérdés, melyet ezúttal helyszűke miatt itt azért sem tárgyalunk különösen, mert e folyóiratban már többször szóvá tetetett — azt indítványozta, hogy a közgyűlés e kérdésben, jelesen az indítványozó által javasolt értelemben az Igazságügyi Ministeriumhoz felterjesztést tegyen.

Nemcsak, hogy nem értjük, de őszintén mondva: ámulunk a közgyűlés abbeli kijelentésén, hogy ezek az indítványok hatásköréhez nem tartozó dolgokat foglalnának magukban. Mi tartozik tehát a közgyűlés hatásköréhez? A közjegyzői egyletnek nem csupán segélyezés a célja, hanem feladata a magyar közjegyzők összességének képviselése mind abban, a mi a közjegyzői intézményt morális és materiális szempontból érdekelheti. Sokszor párhuzamba lettek állítva a közjegyzői kamarák, mint képviseleti organumok, a közjegyzői egylettel, és reámutatva, hogy amazok hivatalos jellegüknél, területi korlátozottságuknál és egyéb okoknál fogva is a közjegyzők összességének, a karnak egyáltalán nem, az intézménynek pedig csak tökéletlen módon alkalmasak a képviseletére. A kar és az intézmény egységes, hathatós, minden irányban független képviseletének szüksége teremtette épen a közjegyzői egyletet s ez abban a pillanatban elveszteni létjogosultságát, melyben az ebből a képviseletből reá háruló feladatoknak nem tudna, vagy nem akarna többé megfelelni.

De az egyletnek érdemes alapítói és buzgó tagjai, az érintett célhoz alkalmazkodó szervezetében és működésében nem is látták még kimerítve egész jövőendő hivatását. Alapítása óta szemük előtt lebegett az a nagyobb cél is, hogy az egylet ne csak a kamarák mellett ezekhez majdnem idegenen fejtse ki működését, hanem hogy közte és a kamarák között egy bizonyos kapcsolat létesüljön; nem organikus látnivaló kapcsolat, melyet kizár a kamarák törvényes szervezete és hatósági jellege, hanem egy eszmei kapcsolat, mely alapját a kollegiális közösségben és az intézmény körüli célok azonosságában bírja. Az egylet, mely a kamarák fölött avval az előnnyel bír, hogy az egész országra kiterjed, az összes kart

felőleli, hathatós szolgálatokat képes tenni a kamaráknak az által, hogy indítványozó, kezdeményező tevékenységüknek nagyobb nyomatékot ad avval a súlylyal, mivel az egész közjegyzői kar egységes állásfoglalása, támogatása bír; másrészt az egyesület is abból, hogy a kamarák illetően állásfoglalását és támogatását keresik, saját jelentőségének emelkedését, tekintélyének gyarapodását várhatja. Az ilyen viszony és kölcsönös működés eredményében avval kecsegtet, a mi mindnyájunk óhajtott célja, hogy t. i. a magyarországi közjegyzői intézmény magából a korból fejlesztessék a kívánt tökélyre.

Hogy ez a cél nem üres ábránd, hogy az eszme egészséges, annak legjobb bizonyága az, hogy szaporodnak az esetek, melyekben egyesek a kamarák és közjegyzői együlethez fordulnak nézetének meghallgatása, támogatásának kikérése végett. Először történt azonban, hogy az ilyen megkeresésekkel szemben az egyesületi közgyűlés elutasító álláspontot foglalt el. Ha ez nem véletlen volna, a mint hiszszük, és meg vagyunk róla győződve, hogy az volt, hanem szándék és rendszer, akkor nemcsak az egyesület hivatásának félreismerését kellene látnunk benne, hanem félreismerését a legelembb kötelességeknek, melyekkel, mint egyesület, illetve, mint tagjai, intézményünkkel szemben bírunk.

Olyan természetűek voltak ezek az indítványok, olyan a jelentősége magának a ténynek, hogy egyikükkel egy kamara kereste fel az egyesület közgyűlését, hogy ennek kapva kapnia kellett volna a tárgyalásukon. Újjá kellett volna előbb szervezni az egyesületet, módosítani az alapszabályokat, mintsem elutasítani az indítványozókat, ha — a mi persze nem áll — az egyesület szervezete vagy az alapszabályok a tárgyalásnak útját állották volna; a kamaráknak és a kartársaknak pedig nem hogy az elijesztése, hanem inkább provokálása és biztatása lett volna helyén, hogyha már maguktól az egyesületen azt a tisztességet meg nem cselekedték volna, amint megcselekedték, hogy véleményét és támogatását valamely ügyükben kikérjék. Mert az ilyen dolog utóvégre, úgy mint egy privát embernek, egy testületnek is csak tiszteletére válik. A mi esetünkben persze még sokkal komolyabb dolgok is forogtak szóban, mint a hiúságunk kielégítése. A szombathelyi kamara egyenesen a megsértett autonomia kérdését vetette fel és ettől el is tekintve, maga a felmerült eset olyan, hogy szinte két kézzel markol bele közjegyzői tudományunkba is, meg gyakorlatunkba is.

Ha autonomiánk védelméről van szó, kinek inkább kötelessége az, mint a közjegyzői egyesületé, mely az egész kar képviselője? és ha legsajátosabb tudományunk vagy gyakorlatunk egy kérdésének eldöntéséről van szó, kicsoda hivatottabb erre, mint a közjegyzők összessége?

Képzeltünk-e szebb, illőbb, jogosultabb hivatást egyesületünk számára, mint azt, hogy minden a közjegyzőséget illető kérdésben egyesének és hatóságok által megkeresett, elősmert, véleményező vagy döntő fórum legyen? Igaz, hogy e végből meg is kellene már kissé emberelnünk magunkat, szakítani bizonyos megkedvelt hagyományos témák álmatag taposásával, kitörni abból a bizonyos körből, melyről Göthe mondja, hogy «dürre Haide, und ringsherum liegt schöne grüne Waide», a körből, melyen belül a magánokirat felvételi tilalom, az országgyűlési képviselővé való megválaszthatás és még néhány hasonló, önmagában elég szép, de idők folytán nagyon elkopott és már szinte ellenszenvet keltő téma fekszik, mihelyt látjuk, hogy unos-untalan beléjük botlunk és alig-alig tudunk rajtuk átlábolni.

Egyesületünknek évenként közgyűlési napirendre kellene tűznie tudományunk és gyakorlatunk néhány fontos vagy aktuális kérdését, bizottságot kellene előbb kiküldenie azok előkészítése, tanulmányozása és jelentéstétel végett, a közgyűlésnek pedig vitát kellene indítania fölöttük és lehetőleg megállapodásra jönnie tárgyukban. Felelevenítenünk kellene egyszóval saját kisebb körünkben a, sajnos, alkonyulófélben levő jogászgyűléseket. Így tehetnénk igazán szolgálatokat intézményünknek, hazai jogtudományunknak és jogszolgáltatásunknak, így emelkedhetnék tekintélyünk hazánk jogász közönsége és az igazgatás hivatalos tényezői előtt: így érhetnők el végre, amit mindig hangoztattunk, hogy ne intézkedjenek rólunk nélkülünk.

Annak a két indítványnak az elutasítását pedig az illetők ne nagyon vegyék fel, kamaráink és kartársaink általában pedig vissza ne ijesztessék magukat általa. Ismételjük, esetleges dolog volt az. Hosszú kétnapos közgyűlés vége felé kerültek szőnyegre, számban, figyelemben megfogyott közönség előtt, az előadói emelvényről halkán, fáradtan szállongtak le a szavak, a nyitott ablakokon pedig behatolt fénye és zaja a millenáris Budapestnek . . . .

A házassági szerződések gyámhatósági jóváhagyásáról.

Ezen cím alatt a legutóbbi füzetben közölve lett a szombat-helyi kir. közjegyzői kamarának egy esete, a melyben a kamara által házassági szerződéseknek gyámhatósági jóváhagyása körül követett eljárást az igazságügyminister úr leiratban helytelenítette.

Ezt, mint controvers esetet, a közlő dr. Guttmann Lajos közjegyzőhelyettes úr megvitatás alá bocsájtotta. A kérdés, mint vitatárgy, mindenesetre megérdemli a figyelmet, eltekintve attól, hogy az sem mindennapi dolog, miszerint egy testület, a mely gyakorlatában bizonynyal a kellő jogi bázisra iparkodik helyezkedni, desavouáltatik s eljárása, mintegy hirtelen kritikával, legalább reám azt a benyomást tette, kategorice helytelenítettik.

A közlött esetből elegendő csupán a kérdés lényegére szorítkozni, — ugyanis szükséges-e a házassági szerződésekre, ha kiskorúak érdeke forog fenn, a gyámhatósági jóváhagyás?

E kérdés az előző cikkben igen helyesen distinguáltatott s abban két eset különböztetett meg, a szerint t. i., a mint a kiskorúak képviselőjében az atya lép fel, vagy a szerint, a mint a kiskorút magángyám képviseli.

Az atya eljárását a kiskorú ügyében a törvény külön fejezetben tárgyalja, — ugyancsak elkülönítve más fejezet alatt szabályozza a törvény a gyámok eljárását.

Hogy mi itt a legis ratio, az egészen világos; a jogok és kötelességek, és így a gyámhatósági felügyelet terjedelme más az atyánál, a gyermekekkel való természeteszerű helyzeténél fogva, és más a gyámnál, a ki ebbeli tisztében csupán kötelességet teljesít, még pedig igen sokszor reá oktroyált polgári kötelességet, a mely az ellenőrzésre rászorul.

Az atya által kikérendő gyámhatósági jóváhagyás eseteinél a törvényben a házassági szerződés felemlítve nincsen; hogy miért, annak intentióját a fentebbi elvből következtetem.

A házassági szerződés tartalmazhat vagy olynemű megállapodásokat, a melyekre az 1877. évi XX. t.-cz. 20. §-a alapján a gyámhatósági jóváhagyás az atya által is minden esetben kikérendő, — vagy lehet annak más egyéb tárgya, a mely ezen esetek körén kívül fekszik.

E szerint, ha házassági szerződés cím alatt az említett jóvá-

hagyás alá tartozó esetekről van szó, úgy, nézetem szerint, a gyámhatósági jóváhagyás nem mellőzhető, mert a jelzett esetek bármely ügyletnek, tehát házassági szerződésnek is tárgyát, alkotó részét képezhetik; itt a jogügyleti cím nem határoz, a törvény általában, gyámhatósági jóváhagyás alá tartozó esetekről intézkedik. Ha ezen esetektől különböző tárgya van a házassági szerződésnek, mint a túlnyomólag legtöbb esetben, nevezetesen a hozományok kezelés és őrzés végett átvétele, hitbér, magtalan elhalálozás esetén egymás utáni kölcsönös örökösödés, akkor annak gyámhatósági jóváhagyását a törvény az atyától nem kívánja, elő nem írja, tudtommal legalább ily törvényes intézkedés nincs.

Másként van ez a gyámnál, mint azt fentebb alkalmam volt kimutatni,

Itt mások és jóval számosabbak a gyámhatósági jóváhagyást igénylő esetek és a házassági szerződés gyámhatóságilag minden esetben jóváhagyandó, mint az a törvényben különösen felemlítve van.

Ezen nem változtat azon általános elv sem, hogy a kiskorú magában is tehet érvényesen végintézkedést és javára visszteher nélküli ügyleteket köthet, — mert az, hogy ily esetben is gyámhatósági jóváhagyás szükséges, a törvénynek érthető és helyes intézkedése, mivel a házassági szerződésekben a haláleseti intézkedések érdemét és az arra való elhatározást családi érdekek vagy spekuláció befolyásolhatja, sőt a visszteher nélküli ügyletek távolabbi hordereje, esetleges jogi következményei, megkívánják, hogy a gyámhatóság előtt megfontolás tárgyává tétessenek.

Én tehát ezen módosítással mindenben egyetértek a közjegyzőhelyettes úr szakszerű fejtegetéseivel.

Van még észrevételem a kormányi beavatkozást illetőleg, mely a felügyeleti jogkörre való hivatkozás mellett történt.

A felügyeleti jogkörhöz tartozik az, hogy a felügyeleti hatóság örködjék, mikép törvényteleniségek el ne követtessenek; nem pedig az, hogy a törvény helyesen alkalmaztassék. Itt van, szerintem, a határvonal. Az, hogy a törvény helyesen alkalmaztatik-e minden egyes esetben, az ítélkezés tárgyát, az ítélőbíróság feladatát képezi, az pedig, hogy törvénytelen eljárás ne történjék, az adminisztratív felügyeleti hatóság intézkedési körébe vág.

Megkülönböztetést teszek tehát egyrészt a törvény helyes

vagy helytelen alkalmazása és másrésről törvénysértés, törvénytelenesség között.

Ezt a jogosítványt foglalja magában a bíróságok feletti felügyeleti jog is, t. i. a mely abban áll, hogy a bíróság törvénytelenéget el ne kövessen, nem pedig abban, hogy a bíróság a törvényt helyesen alkalmazza, mert hisz az ítékezésre tartozik, annak befolyásolását jelentené.

Vegyünk a váltóóvás felvételénél egy gyakorlati esetet, például azt, hogy, ha a felügyeleti hatóság kötelezőleg előírná, hogyan és miként kelljen a váltót bemutatni, kinek s minő kérdést intézni: itt az alakosságok egész sora van s nem állíthatni, hogy a törvény itt nagyon részletezne, a mely a különböző felfogásokat kizárná, példa rá a sok különböző bírósági ítélet, a mely, különösen az előbbi időkben, e tárgyban kelt.

A szabályok helyes alkalmazását tehát, a mely mindig anyagi felelősséggel is jár, a bíróság állapítja meg.

De ha véleményt is mond a felügyeleti hatóság a törvény mikénti alkalmazása felett, a mely magas tekintélyénél fogva nagy súlylyal bír, — a jelen esetben mégis túllépés történt a célon az által, hogy a ministeri leiratban nemcsak vélemény mondatott a törvény helyes alkalmazásáról, hanem egyszersmind kötelező utasítás is adatott a jövőben követendő eljárásra nézve.

Elvégre is ily utasításnak vagy meghagyásnak érvényt szerezni nem lehet és ha lehetne, a többi közt az is egyik következménye lenne, hogy előforduló peres esetekben, a hol az okirat külkéllékei képeznék bizonyítás, illetve kérdés tárgyát, a bírói ítéletnek a ministeri leirat praëjudikálna.

Dr. Keczer Ákos, m.-kövesdi kir. közjegyző.

A közjegyzői helyettesi intézmény megsemmisítése.

A Nagyméltóságú magyar királyi Igazságügyministerium Plósz Sándor államtitkár úr aláírásával: 17,298/1896. szám alatt a debreczeni királyi közjegyzői kamarához a következő tartalmú leiratot küldte, a melyben utasítja a kamarát, hogy jövőben a közjegyzők állandó és rendszerinti helyetteseinek esetenkénti helyettesítése alkalmával minden egyes esetben követelje meg, hogy az

egy-egy közjegyzők a helyettesítés beálltát ne csak be jelentsék, hanem azt kérvényezzék, s hogy minden ilyen helyettesítés a kir. törvényszék-, járásbíró-ság- s gyámhatósággal közöltessék.

«17,298/896. IM. szám I/A.

A kamara 1895. évi október hó 27-én 491. kjk. sz. a. kelt jelentésében útbaigazítást kért arra nézve, hogy a közjegyzői helyettesítések körül követett eddigi gyakorlata továbbra is fenntartassék-e vagy megváltoztassék?

Erre vonatkozólag a felterjesztett titkári jelentésnek 1/2. alatti visszaküldése mellett a következőkről értesítem a kamarát:

Az 1886. VII. t. cz. 6. §-ának első bekezdése általános szabályként kimondja, hogy a «helyettesítéshez a kamara előleges beleegyezése szükséges». Ezt az általános szabályt ugyanezen §. második bekezdése kiegészíti azzal, hogy a «kamara 2. §-ban említett igazolvány mintájára külön igazolványt állít ki, a melyben kiteendő az időpont, a melytől a helyettesítés kezdődik». Az idézett §. harmadik bekezdése meghatározza a közjegyző részéről a helyettesítés tárgyában teendő bejelentés egy különszerű alakját s megengedi, hogy a közjegyző nemcsak esetről-esetre, de előzetesen is bejelentheti annak a közjegyzői jelöltnek a nevét, ki őt adandó alkalommal helyettesíteni fogja. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ily esetben a fenti általános szabályt nem kell alkalmazni, mert a törvény ebben az esetben is arra kötelezi a közjegyzőt, hogy a helyettesítés szükségének bekövetkeztét esetről-esetre, jelentse, a törvény nem mondván ki kifejezetten, hogy a midőn a helyettes neve előzetesen bejelentetett, a helyettesítés nem függ a kamara előleges beleegyezésétől; a következtetés útján ezt annál kevésbé lehet megállapítani, mert a beleegyezés megadása vagy megtagadása szempontjából a helyettes személyén kívül a helyettesítés szükségességét is egyik döntő mozzanatnak kell tekinteni. Minthogy tehát a helyettesítés minden esetben a kamara előleges beleegyezésétől függ, minden esetben szükséges az is, hogy a kamara ezt a beleegyezést kellő alakban kifejezésre juttassa. Kétségtelen tehát, hogy a kamara köteles oly esetben is, midőn a helyettes neve előzetesen be van jelentve és a kamara által tudomásul van véve, a közjegyzőnek a helyettesítés szükségének bekövetkeztét tárgyazó jelentése alapján a helyettesítés szükségességét vizsgálni és ha a helyettesítésbe beleegyeznek, az előzetesen bejelentett helyettes részére is az idézett törvényszakasz második bekezdésében említett

igazolványt kiállítani. A dolog természetéből folyik, hogy a kir. közjegyző helyettesítésének tényéről az illető kir. törvényszéket, kir. járásbiróságot és gyámhatóságot minden helyettesítés esetében értesíteni kell, annyival inkább, mert a nevezett hatóságoknak mindenkor tudomással kell bírnia arról, vajjon nem állott-e be vagy nem szűnt-e meg a kir. közjegyzőnek az 1886: VII. t. cikk 9. §-a szerint a járásbiróság vezetője által való helyettesítésének esete. Ehhez képest a kamarának a fentiekkel ellenkező gyakorlata a jövőben mellőzendő lesz. Nem helyes a kamarának az a gyakorlata sem, mely szerint a kir. közjegyzőnek a nap bizonyos szakára vagy órájára kért helyettesítését megengedi. Eltekintve attól, hogy ilyen helyettesítések ellenőrzése a kamara által csaknem lehetetlen és hogy ily rövid tartamú helyettesítésre a helyettesítendő kir. közjegyző betegsége vagy távolléte aligha szolgálhat indokul, különösen azért tartom elkerülendőnek ezt a gyakorlatot, mert a közjegyzői működés időtartama előzetesen meghatározható nem lévén, a helyettesítésnek ily rövid időhöz kötöttsége vagy az ügyletnek az ügyfelek kárára történhető elszármazását, vagy az ügyletnek a felek kárával való félbeszakítását és elhalasztását vonhatná maga után. Végül értesítem a kamarát, hogy nincs észrevételem az ellen, hogy a helyettesítési bejelentések alkalmával a bejelentő közjegyzőtől, úgy mint ez a bpesti közjegyzői kamaránál is történik, 50 krnyi kamarai illeték szedessék. Bár az 1886: VII. t. cikk 10. §-a akként rendelkezik, hogy a közjegyzői kamara kiadásainak fedezésére tagjaira évi illetményeket vet ki, méltányos, hogy a helyettesítési bejelentéssel járó tevékenység fejében azok rovassanak meg bizonyos illetékekkel, kik ezt a tevékenységet tényleg igénybe veszik. Egyébiránt a szóban forgó díjak szedése mérséklőleg hat az évi tagsági illetményekre is. Budapest, 1896 november hó 9-én. A minister helyett: Plósz s. k. államtitkár.»

Én, miután ezen ministeri rendeletet a kamara velem mihez tartás végett közölte, az ellen a debreczeni kir. közjegyzői kamara folyó január havi közgyűléséhez a következő indítványt adtam be:

Tekintetes közjegyzői kamara!

A Nagyméltóságú magyar királyi Igazságügyministerium 17,298/896. számú leiratára vonatkozólag a következőket indítványozom:

1. Hogy a debreczeni királyi közjegyzői kamara feliratilag informálja az Igazságügyminister úr Ő Nagyméltóságát arról, hogy

a fentírt számú ministeri leirat a törvénynek nem csak szellemével, de világos szavaival is ellenkezik s hogy ha az abban befektetett elv szigorúan keresztül vitetnék, az egész közjegyzői helyettesi intézmény megszűntét eredményezné.

Indítványozom 2-or, hogy a Nagyméltóságú magyar királyi Igazságügyministerium fenti leirata az összes közjegyzői kamarákkal közöltessék s azok felkéressenek, hogy a nevezett ministeri leiratban lefektetett elvnek gyakorlatba léptetése ellen saját hatáskörükben a szükséges lépéseket megtenni sziveskedjenek.

Indítványozom 3-or, hogy a közjegyzői kamara mindaddig, míg az Igazságügyminister úr Ő Nagyméltóságához intézendő feliratára választ nem nyer, a helyettesítések tekintetében az eddigi eljárást mint a törvényeknek mindenekben megfelelőt kövesse.

Indítványozom 4-er, hogy ha az Igazságügyminister úr Ő Nagyméltósága által a sérelmes rendelet meg nem változtattnék, a kamara a sérelem orvoslása végett az országgyűléshez kérvényt adjon be.

Indítványomat a következőkkel indokolom:

Az 1886. évi VII-ik törvényzcikk 6. §-át, melyre a ministeri rendelet hivatkozik, megelőzi annak 5. §-a s ezen 5. §. rendelkezik általánosan s nem a 6-dik. Ezen 5. §. első bekezdésében világosan megmondja: hogy a közjegyző távollét vagy betegség esetében «helyettesítheti magát». Ez a §. világosan kimondja, hogy a helyettesítés minden idegen akaratnyilvánítástól függetlenül a közjegyző joga.

A 6. §. első bekezdése azt mondja, hogy a helyettesítéshez a kamara előleges beleegyezése szükséges. Ez azonban nem azt jelenti, a mi a sérelmes ministeri leiratban állítatik, hogy tudniillik a helyettesítéshez a kamara *engedélye* kívántatik, hanem csupán azt, hogy nem lehet senki közjegyzői helyettes a kamara előleges beleegyezése nélkül. Ez természetes.

Ezen §. 2. bekezdése azt mondja, hogy a kamara a közjegyzői helyettes részére külön igazolványt állít ki, a melyben kiteendő, hogy a helyettesítés mikor kezdődik, és — ha meghatározható — mikor végződik. Ez, valamint az első bekezdés azon rendelkezése, hogy a közjegyző köteles a helyettes nevét és a helyettesítés időtartamát a kamarának esetről-esetre bejelenteni, annyit jelent, hogy valahányszor a közjegyző ideiglenes helyettést alkalmaz, tartozik ekként eljárni.

Épen ezzel szemközt állítja fel a 6. §. 3. bekezdése azon tételt, hogy a közjegyző nem csak így — ideiglenes helyettesekkel, de állandó és rendszerinti helyettesítéssel is helyettesítheti magát. — Miért teszi ezt a törvény? Épen azért, hogy ha a közjegyzőnek már van egy oly helyettese, kiről a közjegyzői kamara kimondta, hogy távollét vagy betegség esetében a közjegyzőt helyettesítheti, ne kelljen a kamarának újból határozni minden egyes bejelentésnél a felett, hogy vajjon helyettesítheti-e a közjegyzőt helyettese vagy nem s a közjegyző jelentése a helyettesítés bekövetkeztéről azért szükséges, hogy a kamara nyilvántarthassa, hogy bizonyos napon a közjegyző vagy helyettese volt-e jogosítva a közjegyzői teendőket végezni.

Ezen pont második mondata azután világosan azt mondja, hogy ilyen állandó helyettesítés esetében a közjegyző a helyettesítésre nem engedélyt tartozik kérni, csak egyszerűen jelent, pedig ha a törvény oly célzattal bírt volna, mint a minőt neki a sérelmes ministeri rendelet tulajdonít, akkor a helyett, hogy a közjegyzőtől egyszeri bejelentést kívánt, bizonyára engedélykérést kívánt volna.

Tehát:

a ministeri rendelet által idézett 6. §. szerint 1-ör, állandó helyettes nem létében, köteles a közjegyző kérni esetről-esetre (azaz a hányszor csak helyettesre van szüksége), hogy ideiglenes helyettesének a helyettesítési rendelvényt a kamara adja meg.

2-or, az állandó és előre bejelentett s a kamara által kirendelt helyettes esetében köteles az egyes helyettesítéseket a kamarának bejelenteni.

Ez esetben tehát *kérni* absolute semmit sem tartozik s a kamara abba, hogy a közjegyző helyettesítheti-e magát vagy sem — bele nem szólhat, mert ha ezt tenné, megsértené a közjegyzőnek az 5. §. első bekezdésében megállapított jogát.

Magától értetődik, hogy állandó helyetteskirendelés esetében, a bíróságok és gyámhatóság értesítése is csak egyszer, tudniillik a helyettes kirendelések s nem minden egyes helyettesítés alkalmával kell hogy történjék, s hogy a törvény 9. §-a itt nem alkalmazható, mert a helyettesítés megszűnte által a járásbíróság helyettesítési kötelezettsége nem áll be, mert akkor már maga a közjegyző működik s így a közjegyzői állás soha sincs betöltetlenül.

Nem áll a ministeri rendelet azon állítása sem, hogy a nap

bizonyos részekre szóló helyettesítés nem ellenőrizhető. Ellenőrizhető az aként, a miként a helyettesítés kérdésében évek óta eljárak, tudniillik, ha a nap bizonyos részére helyettesítetem magamat, megjelölöm az órát, a midőn irodámból eltávozom, s az utolsó számokat, a melyeket az nap még én magam veszek fel s helyettesítési jelentésemet mindig egy erre tartott könyvbe szó szerint bevezettem s a postai feladási vevényt ezen bejegyzés mellé ragasztom.

Azt hiszem, hogy ezen eljárás által a nap bizonyos szakára lett helyettesítés is szabatosan ellenőrizhető.

Így áll a ministeri rendelet a törvény alapján.

A mi a gyakorlati alkalmazhatóságot illeti, hát e tekintetben még rosszabbul áll, mert nem képzelhető oly eset, hogy a közjegyző, ha valahová el akar utazni, egy már megkezdett okmányt be ne fejezzen, hanem ezt félbenhagyva távozzék el, (a ministeri rendelet ezt hozza fel álláspontjának indokolására).

Most előadom azon indokaimat, a melyek kimutatandják, hogy a ministeri rendelet a gyakorlatban keresztül nem vihető s a közjegyzői helyettesi intézmény megszüntét eredményezendi.

Az állandó helyettesre épen azért van szüksége a közjegyzőnek, hogy ha előre nem látott esetekben hirtelen kell székhelyéről eltávoznia, vagy ha hirtelen beteg lesz, ne kelljen irodájának szünetelnie, hanem legyen a ki őt azonnal helyettesíthesse. Ugyanezt kívánja a közönség érdeke is, a mely ha a közjegyzőnek helyettese nincs, a közjegyző honn nem léte esetében kénytelen ügyével várakozni.

Ha már most a ministeri rendeletben leírt eljárás követtetnék, a helyettesítésnek ezen módja megszűnik. Hát hogyan tudja a közjegyző bejelenteni azt, hogy neki egy óra mulva oly dolga akad, a mi miatt kénytelen lesz elutazni? vagy hogy rögtön beteg lesz? De ha tudná is, mit ér vele, hiszen előbb kérvényezni kell a kamaránál a helyettesítés megengedését, s addig míg a megengedő határozat meg nem érkezik, nem távozhatik el, ha pedig eltávozik, mire a megengedő határozat megérkezik, ő már régen visszaérkezett vagy meggyógyult.

A helyettesítésnek ezen formája arra vezetne, hogy a közjegyző azért, hogy esetleg előforduló magán dolgai elintézése végett akadálytalanul távozhassék állandóan hosszabb időre helyettesítené helyettesét s ő maga nem a saját, hanem a helyettese neve

alatt működhetnék. No hát hogy ez helyesebb volna, mint a mostani gyakorlat (eddig ugyanis a helyettesítés esetről-esetre be lett jelentve, de a kamara erre végzést nem hozott csak nyilvántartotta) azt én belátni nem vagyok képes.

Hát a kamarákkal mi történnék? Hogyan hoznák meg esetről-esetre végzéseiket? Hiszen akkor a kamara székhelyén levő közjegyzőknek nem lenne más dolguk, mint folyton az ilyenemű kérdések felett határozni. De miként határoznának?

Csak hárman határozhatnak, már pedig vidéki kamarai székhelyeken sehol sincsen több két közjegyzőnél.

Hát a hol az egyik, vagy mindkét kamarai székhelyi közjegyző nem lesz tagja a kamarának, akkor mit csinálnak?

Teszem fel, ha mi megválasztjuk elnökül a mármaros-szigeti közjegyzőt s kamarai tagokul: a zilahi, szatmári, belényesi, nagyszalontai, székelyhidi közjegyzőket, ugyan hogyan fogják ezek a helyettesítési engedélyeket esetről-esetre megadni s a kérvényezőknek expedálni, még az esetben is, ha a kérvények oly időben adatnak be, a mikor rendes körülmények között s a kérvény azonnali elintézése mellett, elég idő volt azok elintézésére és expedálásukra.

Pedig nekünk közjegyzőknek igen is jogunk van tetszésünk szerint választani s nincsen sehol megírva, hogy a kamara székhelyén levő közjegyzők legyenek tagjai a kamarának.

Világos tehát, hogy a sérelmes ministeri határozat hátrányos mindenkire, a kire csak vonatkozik.

1. Hátrányos a közjegyzőre, mert ha van helyettese, azt előre nem látott esetekben nem alkalmazhatja s kénytelen a helyettesítés elmaradása miatt irodáját helyettes nélkül hagyni s abban a munkát beszüntetni, s ennél fogva kárt szenvedni.

2. Hátrányos a helyettesekre, mert ha jelen gyakorlat szerinti alkalmazhatóságuk megszűnik, akkor az állandó helyettes-segéd tartása egészen feleslegessé válik, mert ha a közjegyző hosszabb időre akarja magát helyettesíttetni, akkor alkalmaz egy helyettest, de csak ezen időre. Az állandó helyettesek tartásának mellőzéséből folyik, hogy a helyettesek rosszabb anyagi körülmények közé jutnak, mint vannak jelenben.

3. Hátrányos a közönségre, mert közjegyzői helyettesek hiányában — igen sokszor lesz kénytelen nélkülözni a közjegyzőt s ha lesz is helyettes — ha a közjegyzői helyettesek nem lesznek

huzamosabb ideig egy irodában alkalmazva, nem lesz alkalmuk a közönséggel megismerkedni s a feleknek állandóan tanukkal kell személyazonosságukat igazolni, a mi bizony sok kellemetlenséggel jár. Azonkívül ha a közjegyzők állandó helyetteseket nem alkalmazandának, ezeknek nem lesz alkalmuk a közjegyzői teendőkben szabatoságot elsajátítani s bizony ez nem csak a közjegyzőkre, hanem a felekre nézve is nagyon hátrányos leend.

Ki van tehát mutatva, hogy a sérelmes ministeri rendelet mindenkinek, a kit érdekel, hátrányára van.

Miért kellene tehát azt életbe léptetni?

A rendelet szavai szerint csupán azért, hogy jobban legyen nyilvántartva, hogy mikor működik a közjegyző maga s mikor a helyettese.

Hát ez az általam követett s fentebb vázolt eljárással szabatosan nyilvántartható s nem szükséges azért az egész helyettesi intézményt tönkre tenni.

Nem hogy a helyettesítést megszorítani, hanem ellenkezőleg azt kiterjeszteni kellene akként, hogy a közjegyzői helyettes a közjegyzővel parallel, azaz egyidejűleg is végezessen közjegyzői teendőket.

Miért ne lehetne ez? Hiszen ez, ellenkezőleg a ministeri rendelet mindenkire hátrányos következményeivel, mindenkire nézve előnyös volna. Egyedüli nehézségeként csupán az iktatás mikéntje jelentkeznék, de ez igen egyszerűen elintézhető volna az által, hogy segéd iktatókönyvek használtatnának úgy a közjegyző mint a helyettes által s a fő iktatókönyvbe meghatározott időközben vezetnének át az egyes ügyletek. Ez különben oly kicsinyes kérdés, mely az ügy egyébkénti fontossága mellett figyelembe nem is jöhet.

★

Ezen indítványomra a debreczeni királyi közjegyzői kamara elhatározta, hogy a ministerhez felterjesztéssel fog élni a sérelmes leirat megváltoztatása iránt.

Hát én azt hiszem, hogy a minister — maga személyesen — ha informáltatnék ezen ügyben, bizonyára megváltoztatná az államtitkár úr által aláírt határozatot, mert az a közjegyzői helyettesi intézményt alapjában támadja meg, de épen azért, hogy ez megtörténhessék, szükségesnek látnám, hogy a debreczeni közjegyzői kamara actiójához, a többi kamarák is csatlakozzanak,

miért jelen soraimmal az ország többi közjegyzői kamaraihoz fordulok s kérem őket, hogy a fontos kérdést tanácskozásuk tárgyai közé felvenni s a sérelmes ministeri határozat megváltoztatása iránt a szükséges lépéseket megtenni méltóztassanak.

Miskolczy Barnabás, nagyvárad kir. közjegyző.

A VÉGRENDELETEK KIHIRDETÉSÉRŐL.

Az igazságügyminister a *végrendeletek kihirdetése* körüli közjegyzői eljárás kérdésében 23,452/96. szám alatt rendeletet adott ki, a mely a közjegyzői karnak nem kis meglepetést okozott, a mennyiben a közjegyzői eljárásban a merev formalismus túlhajtása által minden elégséges indok nélkül felesleges nehézséget támaszt. — E rendelet szóról-szóra így szól;

«A budapesti IV. ker. kir. járásbiróság jelentést tett arról, hogy néhai Häntzl Mihályné, Zechmeister Erzsébetnek Kiss Aladár budapesti kir. közjegyző által őrzött végrendeletét a nevezett közjegyző nem személyesen mutatta be kihirdetés végett a nevezett kir. járásbiróságnál, hanem ezt a teendőt egy közjegyző-jelöltre bízta».

«Miután a közjegyző-jelöltre bízható teendők az 1886. évi VII. t.-cz. 4. §-ában tüzetesen meg vannak állapítva, s ezek közt az 1874 : XXXV. t.-cz. 85. és az 1894 : XVI. t.-cz. 28. §-ában meghatározott közjegyzői teendő nincs fölemlítve: *kétségtelen, hogy a kihirdetendő végrendeletet a kir. közjegyző az illető bíróságnál személyesen köteles bemutatni.*»

«Ezen szabály alól csupán az 1886 : VII. t.-cz. 5. §-ában megjelölt esetekben van kivételnek helye, a mikor a közjegyzőnek az 1886 : VII. t.-cz. 6. §-ához képest kamarai igazolvánnyal ellátott helyettese van hivatva a közjegyző helyett eljárni.»

«Felhivom a kamarát, hogy erre Kiss Aladár budapesti kir. közjegyzőt figyelmeztesse.»

Ezen rendelet szerint tehát az igazságügyminister a törvényre hivatkozva azt kívánja, hogy a közjegyző kivétel nélkül maga személyesen mutassa be a kihirdetendő végrendeletet az illetékes járásbírónak, és erre a közjegyzőnek még helyettesét sem tartja feljogosítottnak, — ha ez a kihirdetés idejében kamarai igazolvány mellett nincs jogosítva a közjegyzőt helyettesíteni!

Szerintem a ministeri rendelet ezen felfogása sem a közjegyző ebbeli teendőjének természetével, sem a törvénnyel nem indokolható, az idézett törvények az esetre nem alkalmazhatók és a rendelet szerinti eljárást sem a gyakorlati szükség, sem a célszerűség nem követeli.

Azt mondja ugyanis a rendelet, hogy az 1886 : VII. t.-cz. 4. §-ában felsorolt azon teendők közt, a melyek a közjegyző-jelöltre bízható, az 1874 : XXXV. t.-czikk 85. §-a és az 1894 : XVI. t.-czikk 28. §-ában meghatározott közjegyzői teendők, a minő a végrendelet kihirdetése körüli közbenjárás is — felemlítve nincsenek.

Lássuk, vajjon okvetlen szükséges lett volna-e, hogy a törvény ezen utóbbi teendőket is határozottan felemlítse azok közt, a melyek a jelöltre ruházható? E részben tartsuk mindenekelőtt szem előtt, hogy a végrendelet kihirdetése körüli eljárásnak :

a) egyik része tisztán kezelési, különösen *expeditionális* természetű,

b) másik része pedig *a bíró kezébe* van letéve, annak legalitását tehát a bírói közbenjárás adja meg.

A.

Pusztán *expeditionális* teendő mindenekelőtt a végrendeletnek kihirdetés céljából való *tényleges elvittele* a közjegyzői irodából az illető járásbirósághoz, mely elvitel ugyanazon szempont alá esik, mint bármely más közjegyzői okíratnak a polgári vagy büntető perben megtekintés, szakértői megvizsgálás, vagy egyéb hasonló célból a bíróságnál való *bemutatása*. — Ezen esetekben pedig a közjegyző az illető közjegyzői okíratot a bemutató jelentéshez csatolván, irodájának azon közegével expediatatja, vagyis «mutatja be», a kiből feltétlenül megbízik. Így jár el akkor is, ha az eredeti közjegyzői okíratot azon célból «mutatja be» az adó- vagy illeték-kiszabási hivatalnak, hogy ez magára az eredeti közjegyzői okíratra vezesse rá a bemutatási záradékot, — sőt a midőn például ugyanazon kir. járásbiróság, — a mely a végrendelet kihirdetésére illetékes, valamely német szövegű végrendeletet a hivatalos magyar nyelvre való lefordítás céljából végzésileg kiad a hiteles tolmácsnak vagy közjegyzőnek, — (a mi mindennapi eset) — ő is hivatalszolgájával küldi a közjegyzőhöz az eredeti végrendeletet a végzéssel együtt, s viszont a közjegyző is, mikor a végrendelet-

tet a fordítással ellátva, hivatalos jelentéssel visszamutatja a járásbírósnak: azt nem személyesen viszi vissza.

Tökéletesen ugyane szempont alá esik a végrendeletnek a *kihirdetés céljából való bemutatása is*, — mint pusztá expeditionális intézkedés.

A rendelet téves felfogása tehát első sorban annak tulajdonítandó, — hogy nem tesz különbséget egyrészt azon közjegyzői teendők közt, melyeknek közhitelessége a közjegyző személyes közbenjárását követeli, és másrészt azon teendők közt, melyek nem bírnak közhitelességgel, — hisz különben nem hivatkozhatnék az 1886: VII. t.-cz. 4. §-ára, mely a jelöltekre ruházható csupoly teendőket sorol fel taxative, melyek közhitelesség jellegével bírnak.

A mondottak igazolására kezelési kérdésekben akárhány analogot találunk. Egyszerűen hivatkozunk a közjegyzői törvény 135., 136., 151., 155., 156. és egyéb szakaszaira, a melyek a közjegyző eljárását írják elő a kezelési kérdésekben.

Ezekből csak egyet emelünk ki, t. i. a 155. §. rendelkezését. E szerint, (hogy a törvényt szóról-szóra idézzük) a közjegyző tartozik az ügykönyvet eredetiben és egy általa láttamozott másolatban minden év kezdetén az illető törvényszék elnökének *bemutatni*.

Mi különbség van most e szakasz és a 83. §. *szó szerinti* értelme közt, mely rendeli: hogy a közjegyző köteles a végrendeletet kihirdetés végett az eljáró bíróságnak *benyújtani*.

Semmi.

És mi különbség van az értelemben.

Szintén semmi. — Mert úgy a végrendeletnek, mint az ügykönyvnek benyújtása vagy bemutatása — egyszerű expeditionális intézkedés.

★

Már most, ha a rendelet indokolásának az alapjára állunk — az ügykönyv bemutatása sem oly teendő, a mire a közjegyzői novellának idézett 4. §-a a jelöltet feljogosítja, — tehát a két teendő ugyanazon természetű lévén: ép oly jogosan mondhatná az igazságügyminister azt is, hogy az *ügykönyvet* a közjegyző szintén személyesen köteles a bíróság elnökénél *«bemutatni»*, és hogy azt még helyettese sem teheti, ha nincs helyettesítési igazolványa!! Azt hisszük, e deductio ad absurdum eléggé megvilágítja a rendelet tarthatatlanságát.

Sajnos azonban, tapasztaltuk, hogy a bíró néha nagyon is nyargal a merev alakiságokon. — De hogy egy bírónak (értem itt a székes-fővárosi IV. ker. kir. járásbírósnak vezetőjét, a ki talán e kérdésben álláspontja mellett egyedül áll) sikerüljön igazságszolgáltatásunk legelső örét is ily törekvésben tévútra vezetni és szabály gyanánt felállítatni valamit, a mi az amúgy is annyi formalismushoz kötött közjegyzői működést minden képzelhető legcsekélyebb szükség nélkül még tovább megnehezítse, azt nem képzeltük volna.

B.

A végrendeletnek bemutatása után már a bírói működés kezdődik, és a közjegyző magánál a kihirdetésnél csak a hallgató szerepét játsza. — Ezen actusnak legalitását a bírói közbenjárás adja meg. E célból tehát — szintén nem szükséges a közjegyzőnek személyes jelenléte.

Laikus e részben azon kérdést vethetné fel, hogy vajjon a közjegyző személyes jelenlétét, ha nem is az aktus legalitása, de nem követeli-e meg valamely fontos czélszerűségi indok? Például az, hogy akár a bíró, akár a felek részéről a végrendeletnek létrejöttére, szabályosságára stb. vonatkozólag támasztandó kérdésre mindjárt megadhassa személyesen a felvilágosítást? Erre a czáfolat igen egyszerű, az t. i., hogy nem képzelhetünk önérzetes közjegyzőt, ki bármely ily kérdésre, még ha a bíró is intézne ilyet hozzá, egyáltalán reagálna és minden esetleges kíváncsisággal szemben egyenesen arra ne utalna: — íme ott a törvény szabályainak megfelelő végrendelet, a melyet hit alatt mint közhiteles közeg felvettem — egyéb felelettel nem tartozom.

★

És ezekkel fejtegetéseinket tulajdonkép befejezhetnők, de hogy a kérdést minden oldalról megvilágítsuk, nem érjük be azzal, hogy a ministeri rendelet egyedüli alapját, t. i. az 1886. évi VII. t.-cz. 4. §-ára való hivatkozást megerőtlenítsük, — mi még egyéb idevágó törvényes rendelkezésre is kívánunk reflectálni.

Ugyanis meg kell jegyeznünk, hogy a közjegyzőnek a végrendelet kihirdetése körüli eljárását szabályozó 1874: XVI. t.-cz. 25. §. és 28. §-ai határozottan kifejezve sehol sem rendelik a közjegyző *személyes* közbenjárását. — Ezeknek helyes magyarázata tehát csakis a fennebb tett distinctiótól függ.

De létezik mégis törvény, a mely a közjegyző ilyennemű köz-

benjárásánál a «személyes» jelszót használja. — Ez a közjegyzői díjakról szóló 1880. évi LI. t.-cz. 11. §-ának 2) pontja, mely a közjegyzői okiratnak, illetőleg végrendeletnek a bíróságnál törtéendő «átadásáért» járó díjat állapítja meg és pedig 1 frt 50 krban.

Csakhogy a közjegyzőnek eljárását csakis a közjegyzői törvényről és az örökösödési eljárásról szóló fennebb idézett t.-czikkek szabályozhatják, nem pedig egy az eljárás minőségét, joghatályát, közhitelességét, az ebbeli felelősséget — szóval anyagi, magánjogi mozzanatait semmiképp sem érintő, hanem kizárólag csak a díjak kérdését szabályozó törvény. A midőn pedig, nemcsak a dolog természetéből, hanem a fennebb idézett törvényekből sem vagyunk képesek semmi oly érvet kimagyarázni, a mely a rendelet felfogását támogathatná, akkor a kérdéses díjszabályzat 11. §-a egyedül csak nem lehet döntő az ellenkező szabály — vagyis a közjegyzői személyes eljárás követelményének megállapítására?!

Sőt épen ezen 11. §-ból vélünk ellenkező érvet leszármaztatni. — Ezen szakasz ugyanis a közjegyzői okirat személyes «bemutatásáért» 1 frt 50 kr. díjat állapít meg. Ezen díj csekélysége tehát maga mutatja, hogy azon teendő, a mely 1 frt 50 krral díjaztatik, magával a bemutatás tényével véget ért, vagyis, hogy ezen díj nem terjed ki a közjegyzőnek a végrendelet kihirdetési actusánál való részvételének díjazására is. Mert hisz még a legscrupulosusabb bíró sem fogja állíthatni, hogy 1 frt 50 krral nemcsak a bemutatásával járó fáradság, hanem a közjegyzőnek sokszor egy fél napjába, sőt néha még többbe is kerülő idővesztesége is akar díjaztatni, a mibe neki a végrendelet kihirdetésének, az erről szóló jegyzőkönyv felvételének stb. bevétele kerül?

A kérdéses 1 frt 50 krnyi díj tehát a mondottak szerint kizárólag csak a végrendelet bemutatásának expeditionális actusára vonatkozhatik.

Mindez áll annál inkább, — mert a közjegyző ebbeli eljárásának természete, másrészt ezen kérdéses 11. §-nak egybevetése az idézett egyéb törvényekkel nem enged más conclusiót, mint azt, hogy ezen 11. §-nak ratiója és logikája az, hogy

«Ha a közjegyző valamely közjegyzői okiratot *személyesen* mutat be, — ezért őt 1 frt 50 kr. díj illeti meg — nem pedig

«Ha a közjegyző közjegyzői okiratot mutat be, ezt *személyesen* kell tennie.»

C.

Még egy fontos elvi kérdés vehető fel.

Az ugyanis, vajjon egyáltalán van-e jogosítva az igazságügyminister ily rendeleteket, melyek a közjegyzői eljárást magát szabályozzák, kibocsátani? Erre a törvényhozástól felhatalmazást nem nyert.

Ha pedig nincs rá joga, akkor még kevésbé van arra, hogy a közjegyzői eljárást szabályozó törvénynek bármily intézkedését is magyarázza.

A törvényt magyarázásra csakis a bíró van feljogosítva, természetesen mindig csak bizonyos concret esetben, és az ily esetben hozott birói határozat is csak akkor kötelezi a közjegyzőt, — ha ugyan egyáltalán kötelezi, — ha azt a curia teszi és magyarázata döntvény erejével bír.

A minister rendelete tehát addig, míg azt döntvény nem fedezi, a közjegyzőt semmi tekintetben nem kötelezi, azaz a közjegyző egyéni felelőssége alatt ugyan, de saját meggyőződése és lelkiismerete szerint jár el.

Az, hogy az igazságügyminister a közjegyzői törvény 171. §-a szerint «a közjegyzők és a közjegyzői kamarák feletti főfelügyeletet gyakorolja», — szintén nem határoz.

E jogánál fogva az igazságügy érdekében vagy felmerült panaszok folytán úgy a közjegyzők, mint a kamarák ügyvitelét megvizsgálthatja és a visszaélések megtorlása iránt intézkedhetik, természetesen tehát, hogy joga volt a fővárosi IV. kerületi járásbírósg jelentése folytán megvizsgálni az illető közjegyző eljárását, — és ha részéről visszaélést tételezett fel — joga is volt — ennek megtorlása iránt intézkedni.

Csakhogy nagy különbség van azon eset között, ha egy teljesen világos és alkalmazhatóságában sem kétes törvényrendekezésnek könnyen felismerhető nyílt megszegését látva, az orvoslásról intézkedik, a minek útja az, hogy az ügyet a fegyelmi bírósággal megvizsgáltatja — és a között, ha magát az eljárást szabályozza és épen oly dologban, a melyet 21 évi általános gyakorlat, úgyszólván már szentesített. — Ha hatásköre ki is terjedne a szabályozásra, még akkor sem lenne fentartható a rendelet, — mert jelen esetben a nyomósabb okok a közjegyző eljárása mellett szólnak; annál kevésbé tartható fenn akkor, a mikor hatás-

köre nem terjed ki eddig, mert a mint láttuk, a szabályozásra a törvényhozástól meghatalmazást nem nyert, másrészt pedig a törvényt magyarázatra nincsen feljogosítva.

D.

De különben is a ministeri rendeletnek gyakorlati jelentősége is nagyon kétséges, — mert bármit mond az illető járásbíró vagy az igazságügyminister — nincs sanctio, a melyet ők a rendelet végrehajtása érdekében alkalmazhatnának.

Mert, a mi a bírót illeti, végre mit tehet az, ha a közjegyző a rendelet daczára, nem viszi személyesen hozzá a végrendeletet kihirdetés végett? Megtagadhatja-e a kihirdetést? Ezt nem teheti, mert nem a közjegyző ügyéről, hanem a fél ügyéről van szó; vagy talán pénzbírságot alkalmazna? Ez lehetetlen, mert a közjegyző ebbeli eljárásában ép oly független és önálló, mint a bíró; a bírónak tehát nincs joga a közjegyzőnek utasításokat adni, még kevésbé azoknak figyelmen kívül hagyását pénzbírsággal büntetni.

Hátra volna még a fegyelmi eljárás. Csakhogy a fegyelmi hatalom sem nem a járásbíró, sem nem a minister kezében, hanem a kamara, illetőleg a közjegyzői fegyelmi bíróság kezébe van letéve; az ügy eldöntése tehát még azon esetre is el van vonva úgy a járásbíró, mint a minister befolyása alól, ha az a fegyelmi eljárás alá kerül.

Különben is a fegyelmi eljárás érdemét tekintve, képzelhető-e, hogy a fegyelmi hatóságok bármelyik foruma, mint ilyen magát a vitás kérdést is eldönthesse? benne érdemlegesen is határozhasson? Hisz akkor ugyanazon hibába esnék, mint az igazságügyminister, mert törvény magyarázatába bocsátkoznék, ahhoz pedig, mint fegyelmi hatóságnak nincs joga — épen ezért nem is képzelhető, — hogy a közjegyző ellen bármi fegyelmi büntetést alkalmazhasson mindaddig, míg a kérdés vitás, azaz az illetékes forum döntvényileg nem határozott benne.

★

De mégis van egy eset, a melyben a közjegyző kénytelen személyesen közbenjárni a végrendelet kihirdetése körül; de ezen esetet nem a törvény írja elő, hanem a dolog természete követeli így. Ugyanis a közjegyzői törvény 85. §-a szerint a közjegyző, mihelyt tudomására jut, hogy oly személy után nyílt meg

az örökösödés, a kinek végrendeletét eredetiben őrzi — köteles annak kihirdetéséről gondoskodni. — Ha ilyenkor a dolog sürgőssége úgy kívánja, a közjegyző be sem várja a járásbírósnak a végrendelet kihirdetésére vonatkozó felszólítását — hisz ennek még tudomása sincsen róla, hogy a végrendelet meghalt, hanem saját kezdeményezéséből intézkedik, mert ilyenkor a végrendelet kihirdetésének alapját nem a halálesetfelvétel képezi, — mert ez még nem is létezik akkor — hanem a közjegyzőnek abbeli bejelentése, hogy a végrendelet meghalt tudomására jutott. — Ezen bejelentés közhitelessége követeli meg tehát, hogy azt ilyen esetben a közjegyző közvetlenül és *személyesen* tegye meg, és hogy ennek megtörténte a kihirdetési jegyzőkönyvbe is bevételessék.

★

Mindezekhez képest tehát a kérdéses ministeri rendelet, nézetem szerint, nemcsak céltalan és terhes, hanem törvényes alapon sem nyugszik.

Megjegyzem egyúttal, hogy a budapesti kir. közjegyzői kamara a szóban lévő rendelet módosítása iránt az igazságügyministerhez intézett felterjesztésében a fent kifejtett álláspontot foglalta el.

♢.

NYILT KÉRDÉS.

A dunaföldvári kir. járásbírósnak egy hagyatéki ügyben, melyben az egyetlen örökös által eladott ingatlan vevője az időközben ismeretlen helyre költözött örökös hirlapi idézéséhez szükséges hirdetményi díj előlegezését megtagadta, a következő végzést hozta:

«A kir. járásbírósnak az összes iratokat a 27/96. P. sz. végzésben foglalt meghagyás teljesítése végett azzal adja vissza dr. Matisz Dezső kir. közjegyzőnek, hogy az ismeretlen tartózkodású örökös hirlapi idéztetésével felmerülő költségeket előlegezze, a mint hogy ily költségek előlegezése az 1894. évi XVI. t.-cz. 117. szakaszának utolsó előtti bekezdésében foglalt rendelkezésekből is kitétszőleg az eljáró kir. közjegyző kötelessége.

Dunaföldváron, a kir. járásbírósnál, 1896 július hó 24-én.

Abay Leó s. k. kir. járásbíró.»

Én a hivatkozott törvényszakasz idézett pontjából csak azt tudom kiolvasni, hogy *ha és a mennyiben* a kir. közjegyző valamely hagyatéki ügyben anyakönyvi kivonatok vagy községi bizonyítványok beszerzésével járó költségeket esetleg hirdetési díjat előlegezett volna, ez esetben a díjatalányon felül ezen kiadásai is megállapítandók. Arra azonban, hogy valamely hagyatéki ügyben felmerülő kiadásokat az örökösök helyett a kir. közjegyző saját zsebéből előlegezze, erre őt, szerény nézetem szerint, nem kötelezheti senki, annál kevésbé, mert ha esetleg csak bekeblezett adósságokkal túlterhelt ingatlanokból áll a hagyaték, és azok elárvereztetvén, még az előnyös tételt amúgy sem képező tárgyalási díja sem kerül ki, vajjon ki fogja az ő kész kiadásait megtéríteni? Vagy ha idők múltán nagy nehezen hozzá jutna is, ki kötelezheti őt arra, hogy pénzét mások érdekében egy őt nem érdeklő hagyatéki ügybe befektesse?

Kérem igen tisztelt kartársaimat sziveskedjenek e kérdéshez hozzászólni és útmutatást adni, hogy hasonló végzésekkel szemben jövőre mi tévő legyek?

Végül még egy kérdést:

Ha a hagyatéki bíróság pótlólag valamely időközben elhalt örökös haláleset felvételének vagy valamely tkvi kivonat hiteles másolatának beszerzését látja szükségesnek, ezek megszerzésére kötelezheti-e végzésileg a tárgyaló közjegyzőt, vagy ő tartozik azokat beszerezni?

Dr. *Matisz Dezső*, dunaföldvári kir. közjegyző.

VEGYESEK.

Az országos egylet központi bizottsága folyó év január 16-án Budapesten ülést tartott, melyen egyebek közt tárgyalás alá került a közjegyzők hatáskörének módosítása tárgyában az Igazságügyi Ministerhez felterjesztendő munkálat szövegének megállapítása.

Elnök előterjesztette, hogy az erre vonatkozó közgyűlési s illetőleg közp. bizottsági határozatok folytán úgy az általa megkeresett kamarák közül több kamarától, valamint egyes közjegyzőktől is a kérdés érdemére vonatkozó és részben igen figyelemre méltó javaslatokat és véleményeket tartalmazó munkálatok érkez-

tek be hozzá, melyeknek felhasználásával a tervezett elaboratumhoz immár számottevő mennyisége az értékes adatoknak áll rendelkezésre. Részint ezekre való tekintetből, de részint annál fogva is, mivel az utolsó közgyűlés óta az akkor igen helyesen hangoztatott és konstatált időszerűtlensége a tervezett akciónak, a kormányzati és politikai viszonyoknak közben létrejött kedvezőbb alakulata és remélhetőleg állandóbb jellegénél fogva ma már nemcsak hogy megszűnt, de sőt annak aktualitása mindinkább előtérbe lépett: elnök kifejezte azon nézetét, hogy a munkálat feldolgozása már most megkezdendő s maga a mű is megszerkesztendő lenne, annyival is inkább, mivel értesülése szerint az igazságügyi kormányban legújabbán oly kedvező hangulat alakult, a melynek következtében ott az illetékes tényezők mintegy várják a kir. közjegyzők testületi megnyilatkozását a kart és az intézményt érdeklő törvénymódosítások javaslata és tervezete tárgyában, hogy azok az újabb s a közjegyzői intézménnyel összefüggésben álló igazságügyi alkotásoknál figyelembe vétethessenek. Kérte tehát a bizottság tagjait, hogy a további teendőkre nézve jelezzék álláspontjukat.

Az előterjesztésre Rupp Zsigmond, Offenheimer Gyula s mások felszólalásai folytán élénk vita keletkezett; különösen Rupp Zsigmond ama nézetének adott kifejezést, hogy a központi bizottság plenuma nem lévén alkalmas testület egy nagyobb szabású, sok részletkérdésre kiterjeszkedő és az eddigi igazságügyi törvények jó részével, valamint a jövőben tervezett igazságügyi törvényalkotásokkal is összeegyeztetendő és párhuzamba állítandó operatum megszerkesztésére: a központi bizottság csak az elveket jelezze, de részletkérdésekbe ne bocsátkozzék, hanem küldjön ki a maga kebeléből egy 3—4 tagú bizottságot, melynek feladata leendő a közjegyzői hatáskör módosításának tervezetét rendszeresen összeállítani és megszerkeszteni és a kész mű fogna aztán a közp. bizottság elé tárgyalás végett terjesztetni. Ő maga is osztja azt a nézetet, hogy a kérdés immár aktuálissá, sőt sürgőssé vált s az igazságügyi kormányánál arra nézve a hangulat ez időszerint annyira kedvezőnek látszik, hogy egy a közjegyzői kar összességének óhaját és javaslatát magában foglaló szerves munkálat kellő figyelemmel találkoznék.

Majd utalás történt arra, hogy a legutóbbi közgyűlés főbb irányzataiban már megállapította amaz elveket, a melyek keretül

s alapúl szolgálhatnak a részleteiben megszerkesztendő munkálatnak; a kiküldetni javasolt albizottság tehát emez elvek figyelemben tartására lenne utasítandó.

A vita ezek után befejeztetvén, elnök egyhangúlag elfogadott határozatként kimondja, hogy a tervbe vett munkálat elkészítésére a központi bizottság elnökének elnöklete alatt Rupp Zsigmond, Offenheimer Gyula és Markó Sándor központi bizottsági tagokból alakított albizottság küldetik ki, utasításúl adatván annak, hogy az 1896. évi szeptember 7-ki közgyűlés által elfogadott elvek — esetleg ezeknek megfelelő kibővítése mellett s a beérkezett javaslatok és vélemények czélszerű felhasználásával munkálatát minél előbb készítse el s terjessze a központi bizottság elé.

Elnök azután jelentést tett arról, hogy a millenniumi pályamunkát annak szerzője a bíráló bizottság javaslatához és a közgyűlés határozatához képest átdolgozva és kiegészítve újból bemutatta. Egyszersmind ajánlatot tett a szerző, hogy a mű elfogadásának esetén a korrekturát végezni kész; valamint, hogy néhány igen érdekes és kiváló szépségű 15-ik századbéli közjegyző eredeti okiratból állana módjában fényképezett másolatot szereznii, melyek a pályamű díszítésére szolgálnának. Végül közölte a szerző, hogy művének esetleges el nem fogadása esetén semmi áron sem lenne hajlandó azt az egyletnek vagy bárkinek is eladni; mivel akkor azzal maga kíván rendelkezni.

A központi bizottság a szerzőnek kijelentéseit tudomásul vevén s azok tárgyában a határozatot magának fentartván, a pályamunkát birálat végett a bíráló bizottságnak kiadta.

